



АДЫГЭ ПСАЛЪЭ



КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪБР



1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКИ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

ПСАЛЪЭ

№12 (24.606)

2024 ГЪЭМ МАЗАЕМ (ФЕВРАЛЫМ) И 3, ЩЭБЭТ

Тхъэмахуэм щэ къыдоки

И уасэр зы тумэнщ

КЪБР-М И ІзТАШХЪЭМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ПРЕСС-ІУХУШІАПІЭМ КЪЫЗЭРИТАМКІЭ



КАБАРДИНО-БАЛКАРСКАЯ
РЕСПУБЛИКА

ЩыналъэщІэхэм ІзщІагъэлІхэр макІуэ

КЪБР-М И ІзТАШХЪЭ КІУЭКІУЭ КАЗБЕК УФ-М И ПРАВИТЕЛЬСТВЭМ И УНАФЭЩІМ И КЪУЭДЭ ХУСУЛЛИН МАРАТ ВИДЕОКОНФЕРЕНЦ ЖЫЛХЪЭМ ІТУ ІРИГЪЭКІУЭКІА ЗЭІУЩІЭМ ХЪТАЩ. АР ТЕУХУАТ ДОНЕЦК, ЛУГАНСК ЛЪЭПКЪ РЕСПУБЛИКХЪЭМРЭ ХЕРСОН, ЗАПОРОЖСКЭ ОБЛАСТХЪЭМРЭ ЩЫЗЭФІАХ ІНФРАСТРУКТУРЭМКІЭ ПРОЕКТ ХЪХЪХУЭХЭР ГЪЭЗЭЩІА ЗЭРЫХЪУ ЩЫКІЭМ.

ЗИ ГУГЪУ ТШЦІ ЛЭЖЫГЪЭР УФ-М И ПРЕЗИДЕНТ ПУТИН ВЛАДИМИР И УНАФЭКІЭ УРЫСЕЙМ ХИУБЫДЭ ШЫНАЛЪЭХЭМ ІРАГЪЭКІУЭКІ. ДОНБАССЫМРЭ НОВОРОССИЕМРЭ Я ЖЫЛАГЪУЭ-ЭКОНОМИКЭ ЗЫУЖЫНЫГЪЭМ ЕПХА ЗЭІУЩІЭМ ПРЕЗИДЕНТЫМ АБЫ И МЫХЪЭНЭР КЪЫШЫХИГЪЭЩАУЭ ЩЫТАЩ: «ІЛЬЭСІТІ ІРИМЫКЪУ ПІАЛЪЭМ ДНР-М, ЛНР-М, ХЕРСОН, ЗАПОРОЖСКЭ ОБЛАСТХЪЭМ КИЛОМЕТР МИНИТЫМ НЭС ГЪУЭГУ ЦЫЗЭРАГЪЭПЭЩЫЖАЩ, ЖЫЛАГЪУЭ УХУЭНЫГЪЭРЭ ЦЫХУХЭР ШЫПСЭУ УНЭУ МИН ХЫЩІРЭ ШИТХУМ НЭС ЗЭІУЭПЭЩ ЯЩІЫЖАЩ, ШЦІУЭ ЯУХУАХЭРИ МАЩІЭКЪЫМ. УРЫСЕЙМ ХЫХЪЭ АДРЕЙ ШЫНАЛЪЭХЭМ ЯЩЫЩУ ДОНБАССЫМРЭ НОВОРОССИЕМРЭ АДЭІПЫКЪУНЫР ЗИ ПЩЭ ДЗЫЛЪХЪЭЖАХЭМ ЯЩІАРИ ХЪЗГЪЭКІУЭДЭНЫ СЫХУЕЙКЪЫМ. АПХУЭДЭ ДЫДЭЩ ВОЛОНТЕРХЪЭМ, ЖЫЛАГЪУЭ ЗЭГУХЪЭНЫГЪЭХЭМ Я ЛЫКІУЭХЭМ, ПОЛИТИКЭ ПАРТХЪЭМ ЗЭФІАХ ЛЭЖЫГЪЭРИ».

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ ХЕРСОН, ЗАПОРОЖСКЭ ОБЛАСТХЪЭМ ІНФРАСТРУКТУРЭМ ПЫЩІАУЭ ШЫЗЭТЕКЪУТА УХУЭНЫГЪЭХЭР ЗЭГЪЭПЭЩЫЖЫНЫМКІЭ ПСАПЭХУЭЩІЭ ЛЭЖЫГЪЭХЭР ІРЕГЪЭКІУЭКІ. ІЛЬЭС БЛЭКІАМ СКАДОВСК КЪАЛЭМ ПСЫР ШЫЗЭБГРЫЗЫШ БЪАМИЙ ЛЪАГЪУЭР ЗЭРАГЪЭПЭЩЫЖАЩ. МФЦ-М И ЛЭЖЫГЪЭР ЗЭТРАУБЛЭЖАЩ, ЕДЖАПІЭХЭМ Я ЗЫМ МЕДИЦИНЭМКІЭ ПЭШЫР ЗЭІУЭПЭЩ ШАЩЫЖАЩ. ШЫНАЛЪЭМ ХИУБЫДЭ ЖЫЛАГЪУЭХЭМ САБИЙ ДЖЭГУПІЭХЭР, УНЭХЭМ КЪЕДЗА УНЕЙ, ЖЫЛАГЪУЭ ПЩІАНТІЭХЭР ЗЫХУЕЙ ЦЫХУАГЪЭЗЭЩ, ІДЖЫБЛАГЪЭ АМБУЛАТОРЭЩІЭМ И БЖЭХЭР КЪЫЗЭІУАХЫНУЩ. АПХУЭДЭ ЛЭЖЫГЪЭХЭР ДЯПЭКІА ЕКУЭКІНУЩ. КЪЫНЭМЫЩІАУЭ, ХЕРСОН ОБЛАСТЫМ ХИУБЫДЭ ГОЛОПРИСТАНСКЭ ШЫНАЛЪЭМ И АДМИНИСТРАЦЭМ 2024 - 2025 ГЪЭХЭМ ЗЭФІАГЪЭКІНУ Я МУРАД ЛЭЖЫГЪЭХЭМ ТЕУХУА ЗЭГУРЫУЭНЫГЪЭ ІРАЩІЫЛІАЩ КЪБР-М, АБЫ УХУЭНЫГЪЭЩІЭ ЗЫБЖАНЭ ХАГЪЭХЪАЩ. ДЫЗЫХУЭКІУЭ ТХЪЭМАХУЭМ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ ШЫЩ ІЗЩІАГЪЭЛІХЭР ЗЭЛЭЖЫПХЪЭР ЯУБЗЫХУН ПАПЩІЭ, ГЪУЭГУ ТЕХЪЭНУЩ.

«КЪЭРЭХЪЭЛЪКЪЫР» ЗИ КЪЕЖЪАПІЭ



ІЛЬЭСІ 100 ІПЭКІЭ, 1924 ГЪЭМ МАЗАЕМ И 3-М, ДУНЕЙМ КЪЫТЕХЪАЩ НОБЭРЕЙ «АДЫГЭ ПСАЛЪЭР» КЪЫЗЫТЕХЪУКЫЖА «КЪЭРЭХЪЭЛЪКЪЫР» ГАЗЕТЫМ И ЯПЭ НОМЕРЫ.

ГУХЪХЪУЭЩ ІКІІ ДЭРЭЖЭГЪУЭ КЪОЗЫТХЪЭ НЭХЪАПЭМ ТХЫБЗЭ УКЪУЭДИЯ ЗЫМЫЛА ДИ ЛЪЭПКЪЫМ КЪЫДЭГЪУЭГУРЫКІУЭ ГАЗЕТЫМ И НЫБЖЫР ЛІЭЩЫГЪУЭ ЗЭРЫРИКЪУАР. ДРОГУШХУЭ АБЫ И ЛЭЖАКІУЭХЭРИ, СЫТ ШЫГЪУИ КЪЫТХУЭПЭЖ ДИ ШЦІДЖЫКІАКІУЭХЭРИ. «КЪЭРЭХЪЭЛЪКЪЫР» ЗИ КЪЕЖЪАПІЭ «АДЫГЭ ПСАЛЪЭМ» ХУЭКІУЭЖА МАХУЭ КЪЭС ДИ ІЭПЭГЪУР ЛЪЭПКЪ ШЦЭНАХЪЭМ КЪЫГУЭХЫПІЭ ЗЫМЫЛЭ И ЗЫ ІЫХЪЭ ЛЪЭЩ ХЪУАЩ ЯПЭ ЛЪЭБАКЪУЭХЭР ШЦІА ЛЪЭХЪЭНЭМ ШЕГЪЭЖЪАУЭ.

ЦЫХУБЭМ Я ТЕЛЪХЪЭ СОВЕТ ВЛАСТЫР КЪЭУНЭХУА ІУЖЫКІЭ ШЦІЭНЫГЪЭМ КУУЭ ЗЕЗЫТА АДЫГЭХЭМ, ДАУИ, ІЛЭН ХУЕЙТ А ЗМЭНАМ МЫХЪЭНЭШХУЭ ДЫДЭ БОЛЬШЕВИКХЪЭМ ЗРАТУ ШЦЫТА ГАЗЕТХЭРИ. 1921 ГЪЭМ МЭКЪУАУЭГЪУЭМ (ІУНОМЫ) И 1-М КЪЫДЭКІУЭ ШЦІЗЫДЗА «КРАСНАЯ КАБАРДА»-М КЪАЛЭНЫШХУЭ ЗЭФІГЪЭКІУРТ ГЪАЩІЭЩІР ЦЫХУХЭМ АХИПЩЭН, АБЫ И МЫХЪЭНЭР КЪАГУРИГЪЭІУЭН ПАПЩІЭ. АРЩХЪЭКІЭ АР ЗЭРЫТРАДЗЭР НЭХЪЫБЭМ УРЫСЫБЗЭТИ, КЪЫТЕХУЭ ТХЫГЪЭХЭМ ЗЫЩАГЪЭГЪУЭЗЭН ПАПЩІЭ ЗЭДЗЭКІАКІУЭХЭР КЪАЛЫХЪУЭН ХУЕЙ ХЪУРТ. ПЭЖЩ, АБЫ АДЫГЭ РЕДАКЦІЭ ІЛЭТ, АДЫГЭБЗЭКІЭ ТХАХЭМИ УЩРИХЪЭЛІЭРТ. АУЭ АХЭР БГЪЭХЪЗЫРЫНУ ІУХУ ТЫНШТАКЪЫМ, ДИ ЛЪЭПКЪЫМ И ТХЫБЗЭР ЗЭРЫШТЫНУР ВЛАСТЫЦІЭМ ІДЖЫРИ ЗЭРИМЫУБЗЫХУАМ КЪЫХАКІУЭ. ШЦЫТІКІЭР НЭХЪ ХЪЭЛЪЭЖ ІЩІЫРТ ДИ ЯПЭ ІТАХЭМ ЯЩЫЩУ ПРОЦЕНТИТЫМ НЭБЛАГЪЭМ ФІЭКІА ШЦІЭНЫГЪЭ ЗЭРАБГЪЭДЭМЫЛЫМ, АБЫХЭМ Я НЭХЪЫБЭРИ ДИН ЛЭЖАКІУЭХУЭ. ЦЫХУБЭМ ТХЭКІЭРЭ ЕДЖЭКІЭРЭ ЗРАГЪЭЩІЭН ШЦІАДЗА КЪУДЕЙ. АРАТИ, АДЫГЭБЗЭКІЭ ЯГЪЭХЪЗЫР ТХЫГЪЭ ЗАКЪУЭТІА-



КЪУЭР ЗЭРАТХЫР ХЪЭРЫП ХЪЭРФХЭМКІЭТ, КЪУРІЭН ЕДЖЭФХЭМ ЗЫЩАГЪЭГЪУЭЗЭФЫН ХУЭДЭУ.

ГЪАЩІЭЩІЭМ ТЕУВА КЪЭРАЛЫМ КЪЫШЫХЪУХЭР Я АНЭДЭЛЪХУБЗЭМКІЭ ЗРАГЪЭЩІЭНУ, АБЫ ШЫЩ ЗЫ ІЫХЪЭ ХЪУНУ ЦЫХУХЭР ШЦІЭХЪУЭ ПСЫРТ. ХАКІЫПІЭУ А ЛЪЭХЪЭНЭМ ШЦІЭР ГАЗЕТЫМ И ЗАКЪУЭТ, КЪЭУНЭХУАГЪАЩІЭ РАДИОМ ІДЖЫРИ ЗЭРЫЗИМЫУЖЪАМ КЪЫХАКІУЭ. АР АДЫГЭБЗЭКІЭ НЭХЪЫБЭРЭ «КЪЭГЪЭПСЭЛЪЭН» ХУЕЙТ. А КЪАЛЭН МЫТЫНШЫР КЪАЩЕХЪУЛАР 1924 ГЪЭМ И ПЭЩІЭДЗЭРАЩ, АБЫ ТЕУХУА УНАФЭР НЭХЪ ПАСЭУ ШЦІА ПЭТМИ.

ДЫМ ІЭДЭМРЭ ЦІАГЪУЭ НУРИЙРЭ 1913 ГЪЭМ ЗЭХАЛЪХЪА АЛЫФБЕЙР А ЛЪЭХЪЭНЭМ КЪАГЪЭСЭБЭПАТЭМЭ, АДЫГЭ ГАЗЕТЫМ И КЪЫЗЭГЪЭПЭЩЫНЫР НЭХЪ ПСЫНЩІЭУ ІКІІ ТЫНШУ ЗАФІЭКІНУТ. АБЫ ТЕТУ 1917 ГЪЭМ И КІУХЫМ ДУНЕЙМ КЪЫТЕХЪАКІЭТ ДИЩІЫПІЭМ КЪЫШЫДЭКІА «АДЫГЭ МАКЪ» ЯПЭ ЛЪЭПКЪ ГАЗЕТЫР. НЭХЪ ПАСЭЖУ, 1911 ГЪЭМ МЭЛЪЖЫХЪЫМ (АПРЕЛЫМ) И 2-М, ЦІАГЪУЭР ЯХЪАТ ТЫРКУМ ЯПЭ ДЫДЭУ ДИ БЗЭКІЭ «ГЪУАЗЭ» ГАЗЕТЫР

ШЫЗЭХЪЗЫУБЛАХЭМ - АРАЩ АДЫГЭ ГАЗЕТХЭМ Я КЪЕЖЪАПІЭУ КЪЭЛЪЫТЭН ХУЕЙРИ. ЦІАГЪУЭМРЭ ДЫМЫМРЭ Я АЛЫФБЕЙР КЪЫШЦАМЫШАТ ПОЛИТИКЭ ШЪХЪУСЫГЪУЭТ ІЭР - МУСЛЫМЭНЫГЪЭР, АДРЕЙ ДИНХЭМИ ХУЭДЭУ, ЗЫГЪЭКІУЭДЫЖЫНУ МУРАД БЫДЭ ЗЫЩІА БОЛЬШЕВИКХЭМ ЯГУ ТЕХУЭНУТЭКЪЫМ АБЫ И ФЭР ЗРАПЛЪ ХЪЭРЫП ХЪЭРФХЭР ТХЫБЗЭЩІЭ ЗЗЫГЪЭГЪУЭТ ЛЪЭПКЪЫМ ТЕГЪЭЩІАПІЭ ІЩІУ.

АПХУЭДУ ШЫХЪУМ, ДИ ШЦІЫПІЭМ КЪАГЪЭБЛЭГЪАЩ УРЫС ЛИНГВИСТ ЦІЭРЫІУЭ ЯКОВЛЕВ НИКОЛАЙ. 1920 ГЪЭМ ШЫЩІЭДЗАУЭ АБЫ ШЦІЭХЪХЪУЭР ІРИГЪАЖЪЭРТ КАВКАЗ ІЩХЪЭРЭМ ІС ЛЪЭПКЪЫМ Я БЗЭР ЗЫДЖ ЭКСПЕДИЦХЭР. ІУЖЫКІЭ, 1924 ГЪЭМ, КЪЭРАЛЫМ ШЦІЭНЫГЪЭ ШЕГЪЭГЪУЭТЫНЫМКІЭ НАРКОМАТЫМ (ІДЖЫРЕЙ МИНИСТЕРСТВЭХЭМ ХУЭДЭМ) КЪЫЩЫЗЭРИГЪЭПЭЩАТ КАВКАЗЫБЗЭХЭМ Я ТХЫБЗЭМ ЕЛЭЖЕ КОМИТЕТ ШЪХЪУЭ ІКІІ И УНАФЭЩІУ ШЫТАЩ 1937 ГЪЭ ПЩІОНДЭ КЪЭГЪУЭГУРЫКІУА АЛФАВИТЫЩІЭР ЗЭХЪЗЫЛЪХЪА КОМИССЭМ.

(КІУХЫР 2-НЭ НАП).

Псыр къызэрагъэсэбэпымрэ зэрахъумэмрэ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И УНАФЭЩІ ЕГОРОВЭ ТАТЬЯНЭ ЗИ ЧЭЗУ ЗЭІУЩІЭР ІРИГЪЭКІУЭКІАЩ. АБЫ ДЕПУТАТХЭР ШЫХЭПЛАЩ РЕСПУБЛИКЭМ И ЗАКОНОПРОЕКТ ЗЫБЖАНЭМ.

«КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР РЕСПУБЛИКЭМ ДЫКЪЭЗЫХЪУРЕИХЪ ДУНЕЙР ЗЭРЫЩАХЪУМЭМ ТЕУХУАУЭ» КЪБР-М И ЗАКОНЫМ ЗЭХЪУЭКІНЫГЪЭХЭР ХЭЛЪХЪЭНЫМ И ІУХУКІЭ» КЪБР-М И ЗАКОНЫМ И ПРОЕКТЫР АБЫХЭМ ЯЗЩ.

ЗЭІУЩІЭМ ШЫТЕПСЭЛЪХЪАЩ «Псыр къызэрагъэсэбэпымрэ зэрахъумэмрэ ехъэллэуэ» КЪБР И ЗАКОНЫМ И 3-НЭ, 5-НЭ ІЫХЪЭХЭМ ЗЭХЪУЭКІНЫГЪЭХЭР ХЭЛЪХЪЭНЫМ И ІУХУКІЭ» КЪБР-М И ЗАКОНЫМ И ПРОЕКТЫМ.

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ МЭКЪУМЭШ ІУХУХЭМКІЭ, ШЦІУЭПСЫР КЪЭГЪЭСЭБЭПЫНЫМКІЭ, ЭКОЛОГИЕМРЭ ДЫКЪЭЗЫХЪУРЕИХЪ ДУНЕЙР ХЪУМЭНЫМКІЭ И КОМИТЕТЫМ И УНАФЭЩІ ТЭКІУШЭ АРТУР КЪЫЗЭРЫХИГЪЭЩАМКІЭ, ЗАКОНОПРОЕКТЫР ЗЭХАГЪЭУВАЩ 2023 ГЪЭМ ДЫГЪЭГЪАЗЭМ И 25-М КЪЫДАГЪЭКІА, «УРЫСЕЙ ФЕДЕРАЦЭМ И ЗАКОНОДАТЕЛЪНЭ АКТ ШЪХЪХУЭХЭМРЭ И ШЦІА КОДЕК-



СЫМРЭ ЗЭХЪУЭКІНЫГЪЭХЭР ХЭЛЪХЪЭНЫМ ТЕУХУАУЭ» ФЕДЕРАЛЪНЭ ЗАКОН №657-Р КЪЫЗЭРАЩТАМ ІПКЪ ІТКІЭ. АР ЗЫХУЭГЪЭЗАР ПСЫХЭР КЪЫЗЭРАГЪЭСЭБЭПЫМРЭ ЗЭРАХЪУ-

МЭМРЭ ЕХЪЭЛА ЛЭЖЫГЪЭХЭР ЗЭРЫРАГЪЭ-ФІЭКІУЭНЫРЩ.

- АБЫ КЪЫШЫГЪЭЛЪЭГЪУАЩ ЗАКОНЫМ И 3-НЭ СТАТЬЯМ И ІЫХЪЭ 2-М И ПУНКТ 9-М, ПСЫМ

ЦЫХУХЭМ Я ШЫНАГЪУЭНШАГЪЭМ ЗЭРЫШЫКІЭЛЪЫПЛЪ ШЦЫКІУЭ КЪБР-М И ПРАВИТЕЛЬСТВЭМ ЗЭРИУБЗЫХУР КЪЫШЫХЪАМ, КЪАРУ ІМЫЛЭЖУ КЪЭЛЪЫТЭНЭР, - ЖІАЩ КЪЭПСЭЛЪАМ.

ЗАКОНХЭМ Я ПРОЕКТХЭР ЗЫХУЭГЪЭЗА ІЭНАТІЭХЭМ ХУАГЪЭХЪАЩ, ЗЫЩАГЪЭГЪУЭЗЭН, ДЫЩІАГЪУЖЫН ПАПЩІЭ. АХЭР ХАЛЪХЪЭЖМЭ, ІУХУР ЗИ НЭІЭМ ШЦІЭТ КОМИТЕТХЭМ ДЭФТЕРХЭМ ХЭПЛЭНУ КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И ЗЭІУЩІЭМ КЪЫШЫХАЛЪХЪЭНУЩ.

ДЕПУТАТХЭР ТЕПСЭЛЪХЪАЩ КЪЭРАЛЫМ И НЭГЪУЭЩІ ШЫНАЛЪЭХЭМ КЪАБГЪЭДЕКІ ФЕДЕРАЛЪНЭ ЗАКОНХЭМ Я ПРОЕКТХЭМРЭ ЖЭРДЭМХЭМРЭ. ГУЛЪЫТЭ ЗЫХУАЩІАХЭМ ЯЩЫЩЦІ УФ-М ХЪЭРЫЧЭТЫЩІЭХЭМРЭ ІУХУШІАПІЭХЭМРЭ КЪЫЗЭРЫШЫХАТХЫКІМ, САБИЙХЭР ХЪЫБАР МЫХЪУМЫЩІЭХЭМ ЗЭРЫЩАХЪУМЭМ, БЖЪЭ ГЪЭХЪУНЫМ, ПСЫЩІЭГЪЭЛЪЭДЭХЭМ ЗЭГЪЭУБГЪУНЫМ, ТУРИЗМ ІУХУМ ЗЭГЪЭУЖЫНЫМ. АПХУЭДУЭ ФЕДЕРАЛЪНЭ ЗАКОНХЭМ Я ПРОЕКТХЭР ТЕУХУАТ УФ-М И МЭЗ, ШЦІА КОДЕКСХЭМ ЗЭХЪУЭКІНЫГЪЭХЭР ХЭЛЪХЪЭНЫМ.

ДЕПУТАТХЭМ КЪЫХАЛЪХЪАЩ УРЫСЕЙМ ШЦІЭНЫГЪЭХЭМКІЭ И АКАДЕМИЕР КЪЫЗЭРЫЗЭРАГЪЭПЭЩРЭ ІЛЬЭС 300 ШРИКЪУМ ІРИХЪЭЛІЭУ КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И ШЦЫХЪТХЫЛЪКІЭ РАН-М И КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР ШЦІЭНЫГЪЭ ЦЕНТРЫМ И ЛЭЖАКІУЭ ЗЫБЖАНЭ ЯГЪЭЛЪЭПІЭНУ.

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И ПРЕСС-ІУХУШІАПІЭ.



Сом меларди 2,6-кIэ нэхъыбэ къыхахаш

Урысейм и Федеральнэ налог IуэхушIапIэм и управленэу КЪБР-м шылэм нэгъабэ ялэжар къыщызэщIакъуэж коллегие иригъэкIуэкIаш. Абы хэташ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Iэташхъэ КIуэкIуэ Казбек.

УПРАВЛЕНЭМ и унафэщI ГуэбэщIыкI Аслъэн къызэхуэсахэр шыгъэгъуэзаш лэжыгъэр зыхуэдам. Ди шыналъэм и социальнэ-экономикэ зыужыныгъэр къызэзыгъэпэщхэм ящыщI налог IэнатIэр. Нэгъабэ лъэныкыуэ псомкIи налогхэр Iэрыхъащ бюджетым. Статистикэм къызэригъэлабгъуэмкIэ, 2023 гъэм КЪБР-м и бюджет зэхэлъым налогоу сом мелард 19,3-рэ къылэрыхъащ. Ар блэкиа илъэсым къыхахам нэхърэ сом меларди 2,6-кIэ нэхъыбэщ, нэгъуэщIу жыплэмэ, проценти 115,7-кIэ хэхъуащ.

Iужьрей илъэситхум (2019-2023 гъгъ.) нэрылгъагъуу нэхъыбэ мэхъу налогоу къыхахым и бжыгъэр.

Бюджетым къыхалхъэ налогом и Iыхъэ планэр хъэрчэтыщIэ Iуэху мащIэмрэ курытымрэ къатырщ, ар зы илъэсым къриубыдэу процент 18,7-кIэ хэхъуащ. Зи щхъэ Iуэху

зезыхуэж хъэрчэтыщIэхэм я бжыгъэр 71227-м шIигъуащ. Зы илъэсым къриубыдэу цIыху мин 13 къахэхъуащ абыхэм. ХъэрчэтыщIэ Iуэху мащIэмрэ курытымрэ я бжыгъэри процент 12,9-кIэ хэхъуащ, 23186-рэ мэхъу. Налог нэхъыбэ къызыпэкIуэ хъэрчэтыщIэ Iуэхум и нэхъыбэр мэхъумэшим, ухуэныгъэм, сатум, шахIэм, производствэм епхаш.

Мы IэнатIэр шIефIакIуэм щхъэуэсыгъуэ хуохъу къэралым хъэрчэтыщIэхэм къарит дIэлэпыкыуныгъэри. КъыдэкIуэ налог къулыкъушIапIэм цIыхухэм Iуэхур нэхъ тынш щашIын папщIэ IэмалыщIэхэр къызэрагъэпэщ, бжыгъэр зи лъабжъэ технологиэхэр къагъэсэбэп. Абы и фыгъэкIэ налог тыным зыщызыдзыхэри къыщIагъэщыф, зытхэми я пщэрылъыр нэхъ тыншу зэфIагъэкI.

KIуэкIуэ Казбек къулыкъушIапIэм ехъулэныгъэхэр яIэну ехъуэхъуащ икIи жиIаш абыхэм я IэнатIэм республикэм и экономикэм зиужынымыкIэ мыхъэнэшхуэ зэриIэр.

**КЪБР-м и Iэташхэмрэ
Правительствэмрэ я пресс-IуэхушIапIэ.**

КЪБР-м и Iэташхъэ КIуэкIуэ Казбек унафэ зэришIам тету, къалэ округхэмрэ шIыналъэхэмрэ я администрацэхэм я Iэташхъэхэм деж шылэ советхэр къыщызэрагъэпэщ республикэм. Шэджем районим и Iэташхъэм и апхуэдэ гупым и япэ зэхыхъэр иджыблагъэ иригъэкIуэкIаш абы и тхъэмэдэ Борсэ Юрэ.

ЯПЭ зэхуэсым ирагъэблэгъащ КЪБР-м шIалэгъуалэм я IуэхуэмкIэ и министр Лу Азэмэт. ЗэлушIэм хэт нэхъ шIалэхэр къэрал къулыкъушIэхэм епсэлъащ, зыщIэупщIахэм я жэуап зэхашащ.

Псалъэм къыдэкIуэу жыплэмэ, ныбжыщIэхэр нэхъ шIэупщIащ шIалэгъуалэ проектхэр грант дIэлэпыкыуныгъэкIэ гъэзэщIэныр зэтеублэным, Шэджем шIыналъэм шашIэ шIалэгъуалэ центр и кIэм нэгъэсыным, 2024 гъэм екIуэкIыну Iуэхугъуэхэр зыхуэдэм, нэгъуэщIэхэми.

«Дунейм псынщIэу зехъуэж, шIэуэ къежъэм дыщыгъуэзэн

Блэкиар и лъабжъэу



икIи дыхэгъуэзэн мурадър зэдгъэхъулэныр псом ящхъэми, ди япэ итахэм къытхуагъэна лъапIэныгъэхэр зыщыдгъэгъуэщ хъунукъым. Фэрэ дэрэ ди къалэн нэхъыщхъэр блэкиам къыхэтха дерсыр и лъабжъэу къэкIуэну дахэ духуэнырщ», - жиIаш Лу Азэмэт. Министрым къыхигъэщаш шIалэгъуалэр унафэщIэхэм къыхахыу Налшык къалэ округым и мылкъум зэрыхрагъэубыдэнур.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

КЪБР-м и Правительствэм и УнафэщI Мусуков Алий Iуэхугъуэ щхъэхуэхэр щызэпкъраха зи чэзу зэлушIэ иригъэкIуэкIаш.

ФЕДЕРАЛЬНЭ мылкъум щыщу Къэбэрдей-Балъкъэрым и мылкъум хагъэхъэнущ сурэтрэ видеорэ техынымкIэ IуэхушIапIэр. Абы теухуауэ КЪБР-м и Правительствэм игъэхъэзыра проектър игъэбелджылащ КЪБР-м шIы, мылкъу зэхушIытIэхэмкIэ и министр Тэхъу Аслъэн. Проектър зэхагъуэуащ Урысейм и мылкъухэмкIэ управленэу КЪБР-м шылэм и мардэхэм тету. Республикэм и къэрал мылкъум къыхэхъуэр сом мел-

Республикэм и мылкъум хагъэхъэ

уан 29-рэ мин 602-рэ и уасэщ. Ар «Безопасная среда» IуэхушIапIэм и нэлэ шIэтынуш. Министрыр щхъэхуэу къытеуылащ федеральнэ мылкъум щыща чыристан шIэнгъуазэм и том щхъэхуэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал мылкъум зэрыхрагъэхэм. Ар ди республикэм и Лъэпкъ библиотекэм щахъуэнущ. КЪБР-м транспортымрэ гъуэгу хозыяствэмкIэ и министр ДыщэкI Аслъэн

игъэбелджылащ 2024 гъэм муниципальнэ гъуэгу фондър къызэгъэпэщыным трагъэкIуэдэну субсидие Къэбэрдей-Балъкъэрым и бюджетым къыхахыу Налшык къалэ округым и мылкъум зэрыхрагъэубыдэнур. УФ-м и къэрал программэхэр цIыхубэм я мылкъур зэгъэзэхуэнымкIэ «Электронный бюджет» системэм и мардэм изыгъэзагъэ КЪБР-м щыубзыхунымыкIэ Правительствэм и проектым тепсэлъы-

«Къэрэхъэлькъыр» зи къежъапIэ

(КIэухыр. ПэщIэдээр 1-нэ нап.)

Латин хъэрфхэр зи лъабжъэ алыфбей адыгэхэм тхузэхалъхъэнымкIэ Яковлевым къыгъэсэбэпаш Хъуран Батий, Борыкыуей ТутIэ, ЦIагъуэ Нурий, Шэрыллокъуэ Тальостэн, Елбэрд Хъэсэн сымэ, нэгъуэщIа ди шIэныгъэлхэм я зэфIэкIыр. 1923 гъэм ирихъэлIэу ар хъэзыр хъуащ икIи цIыхубэм зыхагъэгъуэзэн папщIэ «Красная Кабарда» газетым къытрадзаш.

Ди шIыпIэм къыщыдэкI газетым нэхъыбэрэ адыгэ тхыгъэхэр къытехуэнымкIэ латин хъэрфхэр зи лъабжъэ тхыбзэ дилэ зэрыхъуар шIэгъэкъуэн лэщт. Сыти жыи хъэрып хъэрфу типографием илэхэр апхуэдизу мащIэти, къыдэкIыгъуэ къэс тхыгъэ кIэщIа зыщыплI фIэкIа нэхъапэм традзэфыртэкъым.

1924 гъэм мазаем и 1-м къыдэкIаш «Красная Кабарда» газетым и иужьрей номерыр. МахуитI дэкири, мазаем и 3-м, дунейм къытехъащ «Къэрэхъэлькъыр», адыгэбзэрэ урысыбзэкIэ къытехуэ тхыгъэхэр щызэхуэдэр. Абы и тиражър минитI хъурт, арщхъэкIэ мазэм тIэу фIэкIа къыдэкIыфыртэкъым – яхурикуртэкъым тхыгъэхэр зыгъэхъэзырхэмрэ къэзэщыпхэмрэ.

«Къэрэхъэлькъыр» хъыбарегъащIэ, ушыакиуэ, гъэсакиуэ къудейтэкъым. АбыкIэ ди лъэпкъэгъуэ къудым зрагъэщIащ тхэкIэрэ еджэкIэрэ: цIыхухэр гупу зэхуэсурэ газетым къеджэрт, итхэм тепсэлъыхыжырт, езыхэми я хъыбар редакцэм Iэрагъэхъырт. Тхылхэр шIымащIэ лъэхъэнэм ар хэкиплIэфIт.

«Къэрэхъэлькъыр» бзиплIкIэ къыдэкIа хъуащ 1925 гъэм и бадзэуэгъуэ (июль) мазэм ирихъэлIэу. Адыгэбзэмрэ урысыбзэмрэ гъусэ яхуэхъуащ балъкъэрыбзэмрэ Налшык куэду шыпсэу бгырыс журтхэм я бзэмрэ. Лъэпкъ зэкъуэтыныгъэм и лъабжъэ быдэу уващ газетыр.

А шIыкIэм тету илъэсиблIкIэ къыдэкIаш «Къэрэхъэлькъыр». 1931 гъэм и мазаем (латин хъэрфхэр кириллицэкIэ яхъуэжа иужькIэ) абы къытепщIыкIыжащ адыгэбзэ защIэкIэ щхъэхуэу дунейм къытехъуэ хуежъа «Ленин гъуэгур». Апхуэдэ дыдэ Iэмал ягъуэтащ балъкъэрхэми - «Ленинчи жол», урысхэмрэ адресей лъэпкъхэмри - «Ленинский путь».

Аращи, «Къэрэхъэлькъ» газетър дунейм къызэрытехъэрэ нобэ илъэси 100 ирокъу. Абы тхыдэ къулей икIи хъэлэмэт зэриIэм шэч хэлъкъым: къэбэрдей адыгэхэми республикэми я гъащIэм а лъэхъэнэм къыщыхъуа Iуэхугъуэ нэхъыщхъэхэр и напэкIуэцIэхэм нэсу къыщыгъэлъэгъуащ. Ди жагъуэ зэрыхъуши, ахэр джыжыным, шIэныгъэр и лъабжъэу зэфIэгъуэвэжыным иужь ихъа шIагъуэу щылэкъым. Нобэ зумыгъэзэхуар, къыумыхутар пщэдэи гъуэзыжыгъуей мэхъу. Абы и щыхъэтш ди республикэм къыщыдэкIа газетхэм я тхыдэм нэхъ куууэ зыщызгъэгъуэзэн мурадкIэ я япэ къыдэкIыгъуэхэр куэдрэ къызэрыслъыхъуар. Мэзкуу къэрал университетым журналистикэмкIэ и факультетър къыщызухым, 1986-1987 гъэхэм, «Къэрэхъэлькъым» и къежъапIэм тезухуа диплом лэжыгъэр щыстхым, Крупскэм и цIэр зезыхъэ Республикэ библиотекэм (иджы Мэлбахъуэм и цIэр зыфIаща Лъэпкъ библиотекэм) абы и къыдэкIыгъуэ щхъэхуэхэр слайдхэм тетхауэ къыщызгъуэтри, зыщызгъэгъуэзауэ шытащ. Иджы а слайдхэм узэрелплын Iэмэпсымэхэри шылэжкыым икIи 1929 гъэ пщIондэ къыдэкIа «Къэрэхъэлькъым» дыпыкIыпаш. Шылэжкыым ахэр «Адыгэ псалъэм» и редакцэм. Иджы дышолыхъуэу къэралым и газет гъэтIылыпIэ нэхъыщхъэхэм. Хэт ищIэн, ди насып къыкIынкIи хъунщ?! Абы къыхэкIыу шIэджыкIакIуэхэм захуэдгъэзэну дыхуейт: ди газетым и тхыдэм теухуауэ фызыщыгъуазэмкIэ фыкыиддэгъуащ. Дэ ахэр гулътэншэ тшIынукъым икIи адыгэ газетым и илъэсицэ юбилейм тедухауэ 2024 гъэм къриубыдэу дгъэхъэзыр тхыгъэ куэдым къадэкIуэу къытеддзэнущ.

КъышынэмышIауэ, редакцэм музей къыщызэдгъэпэщынуу ди мурадщ. Абы щызэхуэтхъэсынуш адыгэ газетым ехъэлIауэ дгъуэтыж псори. Гуапэ тшIыхунт фэри, шIэджыкIакIуэу лъапIэхэ, зыкъытшIэвгъэкъуатэмэ. Адыгэ газетым, абы щылэжъахэм, и тхыдэм теухуауэ сытри ди дежкIэ щхъэпэщ. Ахэр къахуэсэбэпынуш къытшIэхъуэ шIэблэми.

Адыгэ газетър дунейм къызэрытехъэрэ нобэ илъэсицэ ирикъуаи, а Iуэхугъуэ дахэр Iэтауэ шIэдгъэлъэпIэнур нэхъ иужьыIуэкIэщ, дызэресуауэ, дунейм и шIэрэщIэгъуэ гъатхэм и кIэухым - гъэмахуэм и пэщIэдзэм. Абы и пэ къыхуэу зэлушIэ хъэлэмэтхэр, Iуэху щхъэпэхэр едгъэкIуэкIыну, газетым щылэжъа нэхъыжыфIэхэм дахуфхутепсэлъыхыну, нэгъуэщI куэди ди мурадщи, дэтхэнэ зыри фыхэтыну фыкыидогъэблагъэ.

ЖЫЛАСЭ Заурбэч,

«Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхъэ.

хъащ КЪБР-м лэжыгъэмрэ цIыхухэм псэуныгъэкIэ защIэгъэкъуэнымкIэ и министр Асанов Алим. Абы игъэбелджылащ гулътэ хуэныкыуэ ныкъуэдыкъуэхэмрэ жьыкIэфэкIэхэмрэ якIэ-лпылпыным теухуауэ республикэм системэ щхъэхуэ шIэнымыкIэ проектри.

КЪБР-м лъэпкъ Iуэхухэмрэ жылагуэу проектхэмкIэ и министр КIурашын Анзор зэлушIэм шытепсэлъыхъащ дин IуэхушIапIэхэм я лэжъакIуэхуэ 2024 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал стипендиер зратынухэр гъэбелджылынымкIэ КЪБР-м и Правительствэм и проектым.

ГУГЪУЭТ Заремэ.



● Сталинград зэхуэр советыдзэм и теклуэныгъэккэ зэрихрэ илгэс 81-рэ ирокъу



Мафлэр къызыхэлындыккы къэукъубеат

1940 гъэм дыгъэгъазэм и 18-м Гитлер лэ зыщидза «Барбаросса» унафэм къызэрыщыгъэлгъэуамккэ, СССР-м уащхуэдэмыщхуэу теуэным хуэгъэпса «уафэхуэпсккэ» зауэр ирагъэжъэну нэмыцэхэр хъззырт.

Ди къэралым къытеуэу зэман дэклэ, Москва и дежи къыщрагъэккыуэтыжа иужь, нэмыцэхэм къагурыуащ Къуэ-кыплэ фронтым и къыхагъэккэ зэрэбгъэрыккыуэн къару зэрармылэр. Арати, фашистхэм Сталинград къэубыдыным и луэ-хур псом нэхърэ нэхъыщхуэу къалытэжаш.

Япэрауэ, Индыл и зэпрыкыплэхэр нэмыцэхэм зылэрагъэхьамэ, Совет къэралым и транспорт псы зеклуапккэ нэхъ лгъэщ дьдэр абыхэм зэпауэщырт. Етлуанэрауэ, фашистхэм Кавказымккэ яунэтимэ, Сталинград зыщызыгъэбыда советыдзэхэр я щыбагъ къыдэнэрт. Ещанэрауэ, а къалэр къызэрраштэу, Тьркумрэ Япониемрэ ди къэралым къытеуэну нэмыцэхэр къагъэгугъат.

Къаруккэ къызэрыдэбэккым къыхэккыу, фашистхэм яхуэзфлэклэщ 1942 гъэм бадзэуэгъуэм и 11 - 12-хэм я зэхуак дэлъ жэщым Сталинград областым изэрыгуэну. Апхуэдэу щидзащ жэщ-махуэ 200-м къриубыдэм еккыуэклэ Сталинград зауэшхуэр.

Советыдзэхэм лыхъужыгъэ къызэрымыккыуэ къызэрагъэлгъэуэм къыхэккыу, нэмыцэдзэхэм яхуэзфлэклэкъым Сталинград псынщлэу зылэщлауыдэнэу. Арщхъэккэ, бийм къаруушхуэ бгъэдэлът. Кавказым хуэлэ 4-нэ танк армэм Сталинградккэ ирагъэгъэзэжэ. Абыхэм яужь иту, Индыл псы луфэм лут къалэшхуэм хуэлэрт 3-нэ, 4-нэ румын, 8-нэ итальян армэхэри.

Сталинград гувзэгъуэшхуэм пэнщлэуэват. Шыщхуэлуэм и 23-м советыдзэхэм я «кляпсэ бьдэр» фашистхэм пхратхьаш. Зэхуаку къэунэхуам Паулос и танкыдзэм зыкъыдидзаш. Абы и гуп пэрытхэр къалэм и ищхъэрэ лгъэныкъуэмккэ Индыл псы луфэм лухъат. Зы махуэ закъуэм и клуэцккэ бийм и кхухългъатэхэр къалэм мини 2-м щигуэрэ теуаш. Зауэр къызэрыхъейрэ апхуэдэ удын лгъэщ нэмыцэхэм нэгъуэщлэ зы къали ирадзатэккым: зэ луплгъэгъуэцккэ, Сталинград мафлэ лыгъейр къызыхэлындыккы хы къэукъубеам ещхьт, мафлэр зыщлэна щы дагъэр уэрармхэ-

ми ирижэрт, Индыли хэ-лъадэрт...

Арщхъэккэ, фашистхэм сыт хуэдэ лэмал къамыгъэсэбэ-пами, быдаплэдэхэмрэ сэлэтхэмрэ зэрехъэжъэу къалэр ябгынакъым. Шыщхуэлуэм и 25-м зыхъумэжыныгъэмккэ къалэ комитетым Сталинград дэхэмрэ зауэлхэмрэ захуигъэзаш, быдаплэр бийм ирамытыну къыхуриджу.

Лугъуэмрэ мафлэмрэ зэщлащта уэрармхэм зы махуэ къэмынэу цыху мини 6-м щигуэу къыдыхъэрти, бийр зэтэзылыгъэ мывэ чохэр (баррикадэхэр) яхуэрэ. Къалэм нэхъри быдаплэ теплгэ илэ хурт.

Сталинград зауэм и «зы-хъумэжыныгъэ» лыхъэм къриу-быдэу фашистхэм яфлэклэу-дащ сэлэтрэ офицеру мин 700, танкрэ зэрэбгъэрыккыуэ топу миным щигуэу, лагъы-мыдзэрэ зенитнэ топу мини 2, кхухългъату 1400-м щигуэу.

Къыхэгъэщыпхъэхэ зэхуэ-хэр щеклуэккым Сталинград дэт заводхэм я лгъыгъэр зы махуи къызэрызэтемыуылар. Псалгэм папщлэ, къалэку дьдэм зэхуэхэр щыщеклуэккэ фокладэ мазэм къриубыдэу, трактор заводым шагъэхъэ-зырри, фронтным иратащ танк 200-рэ мотор 40-рэ.

Индыл дэж щеклуэккэ зауэш-хуэр иухащ алъандэрэ зэи щымыла ди теклуэныгъэ инккэ. Махуэ 200-ккэ еккыуэклэ а зауэ-зэрыллым хэтэщ цыху мелуанитным щигуэу. Сталинград дэж нэмыцэ, итальян, румын дзэхэм укыгъэу цафлэклэу-дащ цыху мелуан 1,5-рэ.

Сталинград шызэпэщлэува иужь, Хэку зауэшхуэм и мыза-къуэу, Етлуанэ дунейпсо зауэр зэрэклэуэцккэ щыккыуэ зихъуэ-жаш. Нэмыцэдзэхэм къатек-луэн щымылэу ягъэлуа хы-барып зэрыпщып налуэ къэ-хуэат. Иккы, абыхэм иккыуэу щладзаш. Советыдзэхэр Сталинград дэж зэрыщытеклуам и хыбарып дуней псом псын-щлэ дьдэу щызэлгъашысащ.

1943 гъэм мазаем и 5-м Сталиным къыларыхъаш США-м и президент Рузвельт Франклин и хуэхуэ телеграммэ. Инджылызым и премьер-министр Черчилль Уинстон Сталиным къыхуигъэхьа телеграммэм щитхаш: «Езы Сталинград хуэуащ совет цыхубэм я лыгъэмрэ я гуа-щлэмрэ, цыхум и фэм дигъэхуэфынум и шапхъэ».

Тедзэным хуэзыгъэхъэзырар КЪУМАХУЭ Аслъэнщ.

● Лышх узыфэм пэщлэтыным пщэдэи и дунейпсо махуэщ

Зэрелэээ лэмалхэр йофлаккыуэ

Узыншагъэр хъумэнымккэ дунейпсо зэгухъэныгъэм къызэригъэлгъэуэмккэ, лышх узыфэр зыпкырыт сымаджэхэм я бжыгъэм ккыуэ пэтми хохуэу. Лэщлагъэллэхэм къы-хагъэщ 2030 гъэм ирихъэллэу апхуэдэ сымаджэхэр процент 40-ккэ нэхъыбэ зэрыхуэр. Андрей узыфэхэм хуэмыдэжу лышхып цыхухэр нэхъ зыщы-шынэ иккы гъэхъужыгъуей узыфэ шынагъуэщ. Ауэ и чзэум къахута дэтхэнэ зы узы-фэми хуэдэу, пасэу къа-пщлэмэ, куэдккэ нэхъ тыншу пхуэгъэхъужынуу ар зэуэ-лар, абы и лэпкълэпкъым зыщыуэбгъуным хунэмысу къыпхуэзтэгъэуылэнущ.

Лышх узыфэм шысхырабгъу лгъэпкъ имылуэ лэпкълэпкъым и дэтхэнэ зы лыхъэри еубыд, уеблэмэ зы пкынэлтынэм иккыуэрэ апхуэдэ зыбжанэ къы-зэщлэуыдэфынуу. Дуней псом нэхъ зыщызыубгъуауэ къалыптер бгъэ лышх узы-фэрэ, абы къыккэлыккыуэ ар нэхъ зыхуэлэр тхэмбылырщ. Германием щылэ Гейдель-берг къалэм дэт, Лышх узы-фэхэмккэ нэмыцэ щлэныгъэ-къэхутэныгъэ центрым и уна-фэщлэ, профессор Бауманн Михаэль зэрыжылэмккэ, узы-фэм и лгъужыгъуэ 30-р къы-зыхэккыуэ тугынырщ иккы нэхъ псынщлэу ар зэрыхыфлэдзэ-ным цыхухэр къыхуреджэ. «Лышх узыфэм упэщлэтыным-ккэ дэлэпыккыуэгу хъарзынэу цылэр къэуат зыщлэлэ ерыс-ккы узыншэмрэ спортымрэщ. Мис абыхэм гулгытэ нэхъыбэ хуэфщлэ», - желэ нэмыцэ до-хутырым.

УФ-м Узыншагъэр хъумэным-ккэ и министрствэм къызэри-гъэлгъэуэмккэ, гъэ къэс лышх узыфэр япкырыту къахутэ цыху мин 600-м нэблагъэ. 2017 гъэм Урысейм шызэхалгъаш Лышх узыфэм пэщлэтынымккэ лгъэпкъ программэ щхъэхуэ. Къыщынэмыщлэу, ар «Узын-шагъэр хъумэн» лгъэпкъ про-ектым шагъэнохъыщхуэ луэху-гъэхэм ящыщтэ. Хабзэ хуэуэ, илгъэс къэс мазаем, Лышх узы-фэм пэщлэтынымккэ дунейпсо махуэм ирихъэллэу, къэралым шрагъэккыуэ а луэхум хуэгъэпса зэхыгъэхэр, цыхухэм узым зэрызыщахъумэным теухуа лэ-малхэр зэрырагъэщлэным хушлэккыуэ, абы земыгъэуэ-бгъунымккэ щылэ хэжыллэхэм шагъэгъуазуэ, гъащлэ узыншэ ирахъэккыным къыхуреджэ. Абы и лгъэныккыуэ ди щы-налгъэм и медицинэ луэху-щлэпэхэм лгъыгъэ щхъэ-пэхэр къыщызэрагъэпэщ. Ап-хуэдэу мазаем и 3-м республи-кэм и Онкологие диспансерым «бжэ зэлухам и махуэ» щылэ-нуу. Луэхушлэпэхэм къеклуалэ-хэм я узыншагъэр къапщытэ-нуу лышх узыфэхэм елэээ до-хутырхуэ Назрэн Сакимэ, Къашэж Мадинэ, Расуловэ

Лейлэ, Губэщылккэ Анзор, Понэж Къантемыр, Афлуэнэ Мухъэ-мэд, Мэршэнккыуэ Астемыр, лэпщэ Алим сымэ. Абыхэм цыхухэм я щытыккыуэ къапщы-та нэужь, адэккэ ящлэнуу, зэ-рызыккэлыпллэныккыуэ теухуа чэнджэщхэр иратынуу.

«Узыншагъэр хъумэн» лгъэпкъ проектм «Лышх узыфэхэм пэ-щлэтыным» и щыналгъэ прог-раммэр Къэбэрдей-Балгъкэ-рым зэрышагъэзэщлэп ипккэ итккэ, республикэм къыщызе-луахаш амбулаторэ онкологие дэлэпыккыуэныгъэхэмккэ центр-хэр. Ахэр щолажэ Онкологие диспансерым, Республикэ кли-никэ медико-хирургие цен-трим, Щыналгъэхэм зэдэи, узыфэ зэмылгъужыгъуэхэм щелэээ сымаджэщым. 2023 гъэм а центрхэм онкологие дэ-лэпыккыуэныгъэхэр шагъуэтащ щыналгъэм щыпсэу цыху 9134-м.

А луэхушлэпэхэм щолажэ зы лэщлагъэм флуэу хэзыщылккэ до-хутырхэр, центрхэр къызэгъэ-пэщаш зыхуэныккыуэ лэмэл-сымэхэмккэ: рентгенографхэм-ккэ, маммографхэмккэ, УЗИ, КТ, эндоскопие аппаратхэмккэ. Мыпхуэдэ лгъыгъуэр хуэу-нэтлэщ узыр и чзэум къэ-хутэным, нэхъ пасэу елэээ цы-дзэным, сымаджэр щыпсэум нэхъ пэгъунгъуу химиотера-пиер щегъэзлэуэныккыным, апху-эдэу лышх узыфэр зыпкыры-тым и узыншагъэр егъэфлэ-ккыуэныккыуэ зыхуэныккыуэ дэлэпыккыуэныгъэр къыхуэзэгъэ-пэщыным.

Медицинэр и плэ итккыуэ, лышх узыфэм зэрыпэщлэт лэмалхэр ккыуэ пэтми йофла-ккыуэ, унэтлыныгъэм щеклуэккэ зыужыныгъэхэр къэлплы-тэмэ, хэт ищлэрэ, зэманыхуэ дэмыккыуэ а уз шынагъуэм и лгъужыгъуэ псоми зэрылэ-лгъэщын хушхуэгуэу къе-жэныщ. Ауэ иджыпстуккэ до-хутырхэм я чэнджэщ нэхъыш-хъэр профилактикэ ккыуэны-ккыуэныгъэхэр щлэх-щлэхуэр егъэккыуэнырщ, жьдджеру гъащлэ узыншэ зэрэпхъэ-ккыным ухушлэккыуэнырщ.

ЩХЪЭЩЭМЫЩИ ИЗЭ.

Мы махуэхэм

Мазаем и 3, щэбэт

- ♦ 1966 гъэм «Мазэ-9» совет станцыр дунейм щыяпэу Мазэм щетлысэхаш.
- ♦ 1924 гъэм «Красная Кабарда» газетым и цлэр «Къэрэ-хъэлъкъ» жилэу зэрэхуэклэщ.
- ♦ 1931 гъэм къалгъуащ уэрэ-джылаккыуэ цлэрылуэу щыта, КъБР-м и цыхубэ артист Къу-ныжъ Хъэждал.

Дунейм и щытыккыуэ

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, Налшык уфауэ щыщытынуу. Махуэм хуабэр градуси 2 - 3, жэщым щылэр градуси 2 щыхъунуу.

Мазаем и 4, тхэмахуэ

- ♦ Лышх узыфэм пэщлэтыным и дунейпсо махуэщ
- ♦ 1932 гъэм къалгъуащ жур-налист, КъБР-м щэнхабзэмккэ

щыхъ зилэ и лгъыаккыуэ Бел-гъэрроккыуэ Евгение. ♦ 1939 гъэм къалгъуащ тха-ккыуэ, зэдэккыуэ, КъБР-м щэн-хабзэмккэ щыхъ зилэ и лгъ-жыаккыуэ Мэлбахуэу Елбэрд.

Дунейм и щытыккыуэ

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, Налшык уэфлу щыщытынуу. Махуэм хуабэр градуси 6 - 8, жэщым щылэр 1 градусу щыхъунуу.

Мазаем и 5, блыщхъэ

- ♦ Урысейм ягу къышагъэккыуэ зы къалэн зыгъэзашлэу хэклэу-да дипкуръерхэр (дипломат къулыкъым и поштхэр къезы-шэккыуэ).
- ♦ 1960 гъэм Лгъэпкъхэм я зэ-

ныбжыгъуэгуэм и Урысей уни-верситетыр къызэрагъэпэ-щаш.

♦ 1927 гъэм къалгъуащ Къэбэр-дей къэрал драмэ театрым илгъэс куэдккэ щылэжъа, УФ-м и цыхубэ артист Токкыуэ Хъу-сен.

♦ 1928 гъэм къалгъуащ журна-лист, КъБР-м щэнхабзэмккэ щыхъ зилэ и лгъыаккыуэ Тэрчы-ккыуэ Исуф.

Дунейм и щытыккыуэ

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, Налшык уфауэ щыщытынуу. Хуабэр махуэм градуси 7 - 8, жэщым градус 1 - 2 щыхъунуу.

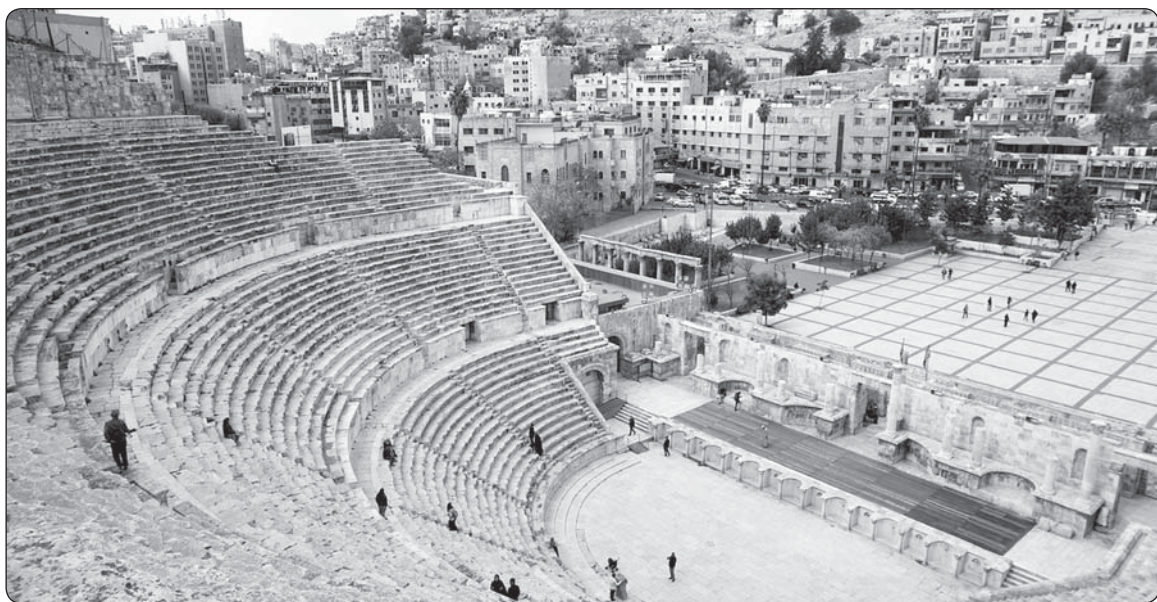
Зыгъэхъэзырар ЩХЪЭЩЭМЫЩИ ИЗЭ.

Лгъэпкъ лушыгъэ:

Луэхур жылэгъуафлэ щхъэккэ, щлэгъуафлэкъым.

Къэбэрдей-Балгъкэрым Щэнхабзэмккэ и министрствэр, КъБР-м и Журналистхэм я зэгухъэны-гъэр, «КъБР-Медиа» къэрал ккэзонэ луэхушлэпэхэр, «Къэбэрдей-Балгъкэуэ» ВТК-р, «Адыгэ псалгъэ», «Заман», «Кабардино-Балкарская правда», «Горянка», «Советская молодёжь» газетхэм, «луащхъэ-махуэ», «Литературная Кабардино-Балкария», «Минги Тау», «Нур», «Нюр», «Солнышко» журналхэм я редакцэхэр, «КъБР-инфо» хыбарегъащлэ агентствэр, «Эльбрус» тхылъ тедзэллэр яхуогузавэ «Къэбэрдей-Балгъкэуэ» ВТК-м балгъкэрыбзэккэ нэтынхэм я программэхэр езыгъэккыуэ Малкаровэ Каринэ Рашид и пхъум и адэ Малкаров Рашид Муса и къуэр дунейм зэрехыжам къыхэккыуэ.

Шикъухъащ адыгэр дунейжъым



Япэу нэсахэр

• Тхыдэ

Иорданиекэ дыздэжэ щыналъэм истамбылакюэм и зманым япэу нэсахэр шапсыгъхэр. 1858 гъэм абыхэм псэуплэ яхуохъу урымхэм пасэ зманым яхуа Амман амфитеатрым и лэхэлъахэр. Къэбэрдейхэр, абазэхэр, бжъэдыгъухэр яклэлъыкыуащ шапсыгъхэм иккы Амон (Амман) е Филадельфикэ зэджэу щыта, Урым паштыкыгъуэм иухуауэ щым шыц хъужа къалэжыыр къэзыхуэрейхъ щыналъэр псэуплэ абыхэм ящ.

НЭХЪУР къуажэм адыгэ унагуишэрэ пщырэ дэсш. Къэбджэккынти ахэр: Дыгъужь, Дидыхъу, Шумэн, Лыш, Лыбзу, Нэпашэ, Уджыхъу, Щабэрыкыуэ, Абыдэ, Бесчокъуэ, Еутых, Къат, Хъэжэлъыкыуэ, Щаджэ, Щхъэлахъуэ, Цей, Хъут, Хъэпэхъуэ, Хъэдыгъуэ, Жамбэч, Борэн, Ехъуллэ, Щхъэныкыуэ, Щхъэдэ, Щынахъуэ, Хъэкъуэ, Пхъауэ, Жъанэ, Кужуэ, Гыш, Бейкыуэ, Лу, Стац, Хъэджакъуэ, Хъуацэ, Емызш, Едыдж, Щхъэпс.

Ар-Русейфэ дэсхэр къэбэрдейш. Ахэр: Къэрэшей, Хъэжжыкыуэ, Токъмакъ, Сейн (Щхъэгъэпс), Къушхъэ, Шыбыкыуэ, Молэ, Мышчокъуэ, Джырандокъуэ, Архъагъэ, Кхъэжэ, Быж, Пашты, Тыкыуэ, Тажджэ, Лэпшэ, Хъэлупшы, Алъгуд, Елджэрыкыуэ, Джэшокъуэ, Къунаш, Сыжажэ, Къасым, Тлэф, Тхъэмокъуэ, Алъгудыкыуэ, Махъцэ, Къуршэ, Щэбэт.

Нэхъури ар-Русейфи Адыгэ Хасэ 1961 гъэм къыщызэуахаш.

Къэбэрдей жылэшхуэт Джэрэшыр. Нобэ абы адыгэу къыдэнэжар мащлэщ - я нэхъыбэр Амман лэпхъуащ. Адыгэхэм Джэрэш тысыплэ яхуэзыщлар Мумэтмашэхэ я лыжыт: «Псынэ лэфхэр къышщыццож, мэзи, бгыи, вапли щыкыуэдш», - жери.

Джэрэш дэтгысхъат унагуэ 80-м нэс: Хъушт, Дыгъужыкыуэ, Дыду, Дидан, Къашыргъэ, Уэтей, Жылокъуэ, Мысхъуэжэ, Цагъэ, Хъуэст, Хъэццыкыуэ, Шауэжэ, Щоджэн, Лэхъуэмыхъу, Шыкыуэ, Хъуран, Хъэлупшы, Мыкыуэжэ, Шкляхъуэ, Маршэн, Бэкаш, Кіэфо, Дзыхъмыщл, Тхъэнахъуэ, Цывынэ (Тлэш), Кіэмпларэ, Кацу, Ллуп, Тыкыуэ, Къуршэ, Уэрзэй, Хъэжу, Къалэ-

батэ, Къардэн, Лыгуащлэ, Мэшыкыуэ, Мамхэгъ, Сейн, Сэрхъуэщ, Тажджэ, Тырку, Тхъэгъэзит, Къазмыхъ, Тыхъужь, Абазэ, Балъкыэр, Бешто, Бэлагъ, Бырс, Гъубжжыкыуэ, Гъуклэ, Думэныш, Архэст, Дыщэккы, Жэмыкыуэ, Сэбанокъуэ, Занилэ, Мэлдыж, Зыхъуэ, Хъэрэтокъуэ, Кіэщ, Шыкылабахъуэ, Имыккы, Шуццыкыуэ, Шуужь.

Иужьрей мухъэжырхэр 1900 гъэм нэсахэр. Абыхэм я нэхъыбэр Джылахъстэнейм иккы. Гугъу ехъа, емынэми таломи къела гупышхуэр дэтгысхъащ Мухъэдджин зыфлаца куэладжэм. Псэуалъэ щынымккы абыхэм ядэлэпкыуащ нэхъ пасэу хэхэс хъуа адыгэхэр, щыхъэхум шыпажэхэт Къумыкыуэ Мырзэрэ Хъэжжыкыуэ Мухъэмэдрэ.

Амман нобэ хыхъэжауэ къалытэ адыгэ, шэшэн мухъэжырхэм яхуа Сыуелыхъу къуажэр. Ажылэм и лъабжыэр 1914 гъэм зыгъэттылхъэхэм ящыщш мы къэбэрдей унагуэжэр: Абеикыуэ, Абазэхэ, Афэццэгуэ, Гуанэ, Бабыгу, Бажэ, Бжэнтхъэлэ, Бейтыгуэн, Болэт, Бырмамыт, Кышчокъуэ, Дыщэккы, Жъанэ, Имыккы, Къалэ, Къардэн, Кіэшт, Лыгуащлэ, Насып, Нэхуш, Сейн, Щхъэгъэпс, Токъмакъ, Умэт, Хъэтыкыуэ, Хъуран, Шакъмэн, Шышэ, Шыкыым, Щэрдэн, Лыпш, Щэрмэт, Щхъэщэмыщл, Пхъэщ, Яфлэунэ, Лъостэн, Налшык.

Уадисир жылэшхуэр зыгуар бжъэдыгъухэрш. 1972 гъэм абы дэс цыху мин 15-м и ныкыуэр адыгэт. Ильэс куэдккы къуажэм и тхъэмадэу лэжъа Щабэрыкыуэ Хъусний зэрыжылэжымккы, бжъэдыгъухэм Уадисир куэладжэр 1882 гъэм псэуплэ ящлэщ. Япэу а щыплэм къэлэпхъуахэм я унэццэхэр: Къат, Хъэтыкыуэ, Ехъуллэ, Абэзэхэ, Бгъанэ, Хъэлашт, Хъэдэгъэлл, Лыбзу, Лышэ, Цей, Хъэтыкыуэ, Хъэтх, Мэрэтыкыуэ, Хъут, Тхъэрыкыуахъуэ, Хэкужэ, Гутлэ, Джэрым, Бырсекъуэ, Абрэдж, Бланэкуэ, Дарур, Жанхъуэт, Жъанэ, Кубэ, Нэпашэ, Пшыбий, Теувэж, Дыгъужь, Тыкыуэ, Тхъэгъэпс, Цыбэ, Джатауэ, Джатэнокъуэ, Лэбыдэ, Мэхуэщл, Псыкумб, Чуикыуэ, Лэпыш, Щхъэлдыгъуэ, Кужуэ, Къуиикыуэ, Хъуажэ, Шагуэжэ, Шащлэ, Хъэлэпх, Щабэрыкыуэ, Къуэц, Гъунэжыкыуэ.

Адыгэ кхъухълътэ щылэщ

• Щцэ

Дуней псом къышщыццыху Тыркум шылажэ «Пегасус» авиалиниер. Налшык аэропортым телъэтыкыуэ Истамбыл ди цыхухэр зыхъу щытари араш. А «Пегасус»-р зейхэм я деж шылажэжэхэм къащлэхъуэ щлэблэм я ццэхэр я кхъухълътэхэм флащыну унафэ ящлэщ мы гъэм.

Иджы къыслэрыхъа хыбарыщлэр хуабжы си гуапэ хъуащ. «Пегасус»-м и кхъухълътэхэм ящыщ зым адыгэццэ флащаклэщ. «Нэжанрэ Нэхунэрэ» («Nejan Nefin»).

«Аирбус», «Гамбург» заводхэм щызэпкыралхъа «TC-RDR» дамыгъэ зытет «Airbus A321 neo» кхъухълътэр жэлугъуэм и 10-м уэгум ихъащ, адыгэ кхъухълътэр иджы «Пегасус»-м егъэлажэ.



• Гъуазджэ

Фильмыщлэ трахынуш

Тхаклуэ Егъэн Аднан Озвери «Кърум и къафэ» зи ццэ и тхыгъэр лъабжэ ищри сценарий итхаш. «Кърум и къафэ» тхылыр лъэпкъгъэклэуэдым и луэрыуатэу жыплэ хъунош...

ТХЫГЪЭР залымыгъэмрэ тхъэмыщкылагъэмрэ зэщлэуыда Кавказым и зы къуажэ гуэрым къышщыкыуахэм ятеухуауэ араш. Егъэн Аднан Озвери и лэдакъэщлэклым киноиндустрием и лэжыаклуэхэм гу къылъатагъэххэщ иккы ягу зэрырихыр жафаш. «Мы луэхум теухуауэ къетхъэжъа лэжыгъэхэр, зэпсэлэныгъэхэр тэмэму еклэуэклэщ», - жиаш Егъэн Аднан «Жыинэпс» газетым и упщлэхэм жэуап шаритым. Иккы дыщлэгуащ сценариемккы фильм трахыну зэгурылуэныгъэ зэрыщыццэр, абы щыджэ-гуну зыхуагъэфащ актерхэми зэрэпсэллар.

«Ди мурадыр къыдэхъуллэн папщлэ дызыхуэныкыуэну ахъшэр и палъэм къытлэрыхъэну догугъэ», - жэлэ сценарийр зейм.

«Кърум и къафэ» тхылыр хуабжы гууэщ. Абы лъабжэ хуэхъуар къэхъуа луэхугъуэщ - шэрджэхэм я Хэкур зэрырагъэбгынамрэ кърашыллэ лэпкъгъэклэуэд зауэмрэщ. А гузэвэгъуэ-шхуэр адыгэхэм я тхъэмыщкылагъэхэм, атлэ цыхуццэ зилэм я тхыдэм и напэклэуэццэ гууэхэм ящыщш. Абы щыхъэт тохъуэ урыс тхыдэтх Берже Адольф зи хэку зрагъэбгына шэрджэхэм папщлэ итхар: «А цыхухэр хуабэузымрэ фэрэклэ узымрэ зэщлэуыдат. Зи псэр хэклэ шэрджэс бзылхугъэм сабий цыкыуитлэ щлэст, ибэу къэнахэм ящыщ зыр и псэ еджэрт, адрейм и анэ ллэм и бгъафэм быдзышэ къышщылхъуэрт...». Нэгъуэщлэ тхыдэтхым мыпхуэдэу етх: «Хы Фыццэ луфэм лулыхъа шэрджэхэм я бжыгъэр и ныкыуэм нызэрэхъэс, Трабзон къалэ къудейм цыху мин 53-м нэс дунейм щехыжаш. Хы гущылуэм тету «зауэжэ кхъэлъахэ» зыфлащэ кхъухъэм ящыщ дапщэр хы Фыццэм щилъэфами зыми ищлэркыым».

«Кавказым и нэхъ лэпкъыжыкыуэ ящыщ шэрджэхэм я хуэпсаплэхэри, я гурыфыгуэри, я гугъаплэхэри, я къэклэуэнури флэгъэклэуэдаш. Ди лэпкъыри илэс мин бжыгъэккы щыпсэуа ди адэжэ Хэкум, ди адэжэхэм я гуццэм къыхахаш. Ди гуэуахэмрэ ди нэхъеягуэхэмрэ зэщлэуэццэури, ди гуащлэмащлэгуэр, ди гузэвэгъуэр гъусэ зыхуэщлэжыри, ди Хэку дахэм, Кавказым и бгылэхэм дыкыкылаш. Дыкыыздэклэуэ щыплэхэр къумрэ тафэрэт.

Мыр тхыдэм къышщымыхъуа хэкугъэбгынаш. Япэрэй зманым ар дуней псом ебгъэщлэныр гугъут. Ауэ иджы зэпыщлэныгъэхэмрэ техникэхэмрэ я лэщыгъуэм дыщопсэу. А тхъэмыщкыла-гъэр зэрыдунейуэ яхуэтлуатэу, мыпхуэдэ гузэвэгъуэр зэи зыщыплэ къышщымыхъужын щхъэккы тхуэщлэклэуэ утыку къытхъэн хуахъу. Лэмалу дилэр етхлэлуэ а гуауэм и хыбарыр мелуанхэм къыуэзылуэтэн фильм тхылым и зман къэсащ», - жэлэ Егъэн Аднан.



Хэкум пщлэ щыхуащлэ

Сирием, Алеппэ, къышщалхуа ди лэпкъэгъуэ щлалэ Шауэжэ Хъэсэн и скульптурэхэр, сурэтхэр, каллиграфие лэжыгъэр Адыгэ Республикэм цагъэлэгуащ.

ХЪЭСЭН 1986 гъэм Алеппэ дэт къэрал университетым инджылыз филологиемккы и къудамэр, 1987 гъэм Сурэтщынымккы гуазджэм щыхурагъаджэ академиер «Скульптурэмрэ хъэрып тхыбзэмрэ» хухъауэ къиухаш.

Шауэжыр 1998 гъэм къэклэуэжаш и хэкум иккы Адыгэ къэрал университетым лэжээн щыщлэидзаш. Япэщыккы, Прикладной математикэмккы къудамэм интернет-технологиемккы шригъэ-джащ, 2004 гъэм щегъэжъауэ хамэкъэралыбзэхэмккы факультетым щылэжыащ. 2005 гъэ лъандэрэ университетым хъэрып тхыбзэмккы и гупжыем и унафэщлэщ, мастер-классхэр ирегъэклэуэ. Абы и лэдакъэщлэклэхэр Мейкыуапэ и мэжджытым флэлэщ.

- Шауэжэ Хъэсэн АКЪУ-м лэжыгъэшхуэ шрегъэклэуэ иккы Адыгейм и Сурэтщыццэхэм я зэгухъэныгъэм къызэригъэпэщ гъэлэгуэныгъэхэм сыт щыгъуи хэтц. Абы и лэдакъэщлэклэхэр нобэрэй махуэм поджэж, и скульптурэхэми художественнэ гупсысэ щхъэхуэхэр лъабжэ хуэщлэ, - жэлэ гуазджэ щлэныгъэхэмккы кандидат Къуиикыуэ Марьет.

Напэклэуэццыр зыгъэхъэзырар НЭЩЦЭПЫДЖЭ Замирэщ.



Зыгъэпсэхугъуэ махуэм

Малъхъэдис

Зыгъэхъзырар шхъэщэмьыщӀ Изэщ

ГъащӀэ теплъэгъуэ

Жэуап фхуэтыну пӀэрэ?

КъулыкъуэщӀапӀэ унэ гуэрэм сыпӀащӀэу сыкъыщӀӀэкӀыжат, лэжӀапӀэм сыкӀуэжыну. Си цӀыхугъэ, ныбжъэгъуэ нэхъыжъ сыхуэ-заш. СыпӀащӀэм, сыблӀкӀ хъунутэкъыми, згъазери, сӀлам ес-хаш. Аддэ зызэман шӀалэщӀӀэу тыкуэнтет къызэрыгуэкӀыу лэжъэн къыщӀидзэу, иджы тыкуэнтет псоми я унафӀэщӀӀ лӀкӀуэлъакуэ хъуа, цӀыхум яхуищӀ нэмысымкӀэ зи шхъэм пӀцӀэ хуэзыщӀыж лыт ар.

- УпӀащӀэ хуэдэщ. Сэ машинэ сисщ. НакӀуэ, усшэжынщ, - жилащ абы.

«Хъэуэ» жысӀэмэ фэрыщӀыгъэти, фыщӀӀэ хуэсщӀри, къыпӀеплӀэ машинэм декӀуэлащ. Сэ яужь ситащ ар ипӀэмкӀэ згъэтӀысыжу, сэ иужькӀэ ситӀысхъэн. Сыт жызмылами, къысхуимыдэу, тӀури дызэбгъэдэтӀысхъаш.

Дыкъызэрежъэжу жилащ:

- Уэ хабзэмрэ нэмысымрэ хэзымыщӀыкӀхэм уащыщ хуэдэ-къым. АтӀэ, сэ сыщыбгъэуэну е сӀцӀэм уеплӀыну арат?

ТӀум хуэдэ муради зэрызымылар и фӀэщ сӀцӀа си гугъэу ды-къыздӀекӀуэм, къызжилащ ар сыт шыгъуи цӀыху губзыгъэу къызэрысщӀыжымкӀэ сызэрыщӀымыуэр аргуэру зэ си фӀэщ зыцӀа псалъэ:

- Адыгэм хабзэщӀӀ куэд къадокӀуэкӀ. Ди нэхъыжъхэр абыкӀэ цӀэрылуэу шытащ. «Адыгэ хабзэ» жыпӀэмэ, куэд къыкӀыу къыт-хуэзыгъэнари ахэрщ. Ди зэманым зэхъуэкӀыныгъэ зыбжанэ игъуэтащ ди хабзэм. Къемызэгъыж, зэран хъу гуэрхэр кӀэры-хуащи хъарзынэщ, ауэ хъарзынэ гуэрхэри ягъэкуэд е зӀагъэхъэ. Ар гукъуэуэщ. А псом и гугъуэ тхуэщӀынкъым иджыпӀсту. Ауэ дунейм зэрызыжъуэжым, шӀцӀэу къуэнэхужэм ехъэлӀа гуэрхэр хаб-зэм, нэмысым къегъэзэгъыным куэдрэ сегупсысырти, иджып-сту сигу къэбгъэкӀыжаш. Апхуэдэу шыхъуакӀэ, сэ къызэрысщӀы-хъур бжесӀэнщ, уэ узэреплӀыр къыщӀыгъуж.

Зи унэм вакъэ плыгъыу ущӀыхъэ мыхъу бысымым деж хъэщӀа-пӀэ умыкӀуэ.

Унэм зэрыщӀэс шыгъын, пижамэ жыхуэтӀэмкӀэ, лэнэм къыб-дыщӀа бысымым етӀуанэу хъэщӀӀэу ухуэмьыкӀуэ.

И куэбжэм нэс укъыдзэмышыжа, унэхъуэ шӀцӀэмэ, шӀым укъытезымыгъэуэвжа хэгъэрейм етӀуанэу ухуэмьыкӀуэ.

Уи закъуэу укыгъанэрэ и пӀцӀэдыкӀ удеплӀэу япӀкӀэ тӀысыжам и машинэ етӀуанэу уимытӀысхъэ.

Мыр къызжезыла цӀыху губзыгъэр куэдрэ зэгупсысам сэри занщӀӀэу жэуап схуэтакъым. Ауэ къысфӀошӀ тэмэму гу зылъита, шапхъэ гуэрэм тегъэуэвэн хуей, псалъэ зытежылыхъыпхъэ хаб-зэр гулътӀэншэу къэбгъанэ мыхъун луэхуу.

Фэ дауэ феплӀэрэ, ныбжъэгъуэхэ?

ХъэщӀӀэу къыпхуэкӀуа цӀыхум уи унэлъэгу цӀуужу лам, алэ-рыбгъу дахэшхуэ зэрылӀым е лэч зыщыхуэжа паркетым шысхъу и вакъэр лъыхмэ, нэхъ тэмэм? Хъэмэрэ, зыгъэщӀӀэращӀӀэу къэ-кӀуам и вакъэр лъыхауэ лъапӀцӀэу, и шхъэм хуэфашӀэ нэмыс и лъакъуэм къымылэжам хуэдэу, бжыгъуэ хъуауэ уи хъэщӀӀэри уи унэм шӀцӀэмэ, нэхъ къекӀурэ? КультурэкӀэ дызэджэу ди шхъэм и пӀцӀэр зыгуэркӀэ белджылы зэрытӀӀӀ луэху лъапӀэр игъэинрэ хъэмэрэ игъэлъахъшэрэ абы?..

КЪЭРМОКЪУЭ Мухъэмэд.

Лыбжъэ цыкӀу, кӀэртӀоф шӀцӀэлу

Шхыныгъуэ

Былымьлми мӀэлыми къыхэпщӀыкӀ хъунуш. Лы тхъэ-щӀар псы шӀылэм халъхъэри, зэ къытрагъэкъуалъэ, тхъу-рымбэр къытрах, шыгъу хад-зэ, мафӀэр цыкӀу ящӀри, шыуаныщхъэр теплауэ лыр шабэ хъуху ягъавэ, шӀцӀэ-щӀӀэхуэрэ тхъурымбэр къытра-хуэрэ. Ар ва нэужь лӀпсым къыхах, ягъэупщӀылури, и кӀуа-пӀэмкӀэ джыль-джылтӀурэ зэ-гуах. ИужькӀэ кӀэртӀоф укъэб-зар цыкӀу-цыкӀууэрэ яупщӀа-тэ, лӀпс пщӀырым халъхъэ, и шхъэр трапӀэри, ныкъуэвэ хъуху трагъэт, итӀанэ лӀпсым шӀыщ къышхъэшахри, и хуа-багъыр градус 40 - 50 хъуху ягъэупщӀылу, зӀащӀӀурэ абы гуэдз хъэжыгъэ ухуэнщӀа ха-кӀутэ, языж, ар кӀэртӀоф зыхъэлъ лӀпсым зӀащӀӀурэ ха-кӀэ, зэ къытрагъэкъуалъэри, шатэ халъхъэ, и шхъэр тра-пӀэри, мафӀэ цыкӀум тету да-къыкӀэ 15 - 20-кӀэ ягъавэ.

Лыр халъхъэри, шыуаны-



щхъэр теплауэ зэ къытрагъэ-къуэлъэж. лэнэм шытрагъэу-вэнум и деж лыбжъэ цыкӀур тепщӀэчым иралъхъэ, и шӀылым бжын лыбжъэ тракӀэж.

Бжын лыбжъэ зэрэщӀыр: Тебэм тхъу иралъхъэри, гра-дуси 120 - 130-рэ хъуху къа-гъэплъ, абы цыкӀу-цыкӀуу-рэ упщӀӀэта бжын, шыбжый сыр хакӀутэри, зӀащӀӀурэ да-

къыкӀэ 2 - 3-кӀэ ягъэлыбжъэ. ПӀастэ, мырамысэ хуабэ дащ.

Халъхъэхэр (зы цыху Ӏыхъэ): былымьылу - г 130-рэ, псыуэ - г 450-рэ, кӀэртӀоф укъэбзауэ - г 60, бжыныщхъэ укъэбзауэ - г 10, гуэдз хъэжыгъэу - г 6, ша-тэу - г 60, тхъууэ - г 10, шыгъуу, шыбжыйуэ - узыхуейм хуэдиз.

КЪУБАТИЙ Борис.

Гупсысэ кӀэщӀхэр

Ныбжъэрэ ныбжъэгъурэ

Фыуэ ялъагъу, пэжу зы-хушӀыт, я нахуэри, я щэхури зрахъэлӀэ, луэху гуэр къалъы-къуэкӀамэ, япэ дьдэу зеп-хъуэ, я гуауэр къыдзэыгъэ-гуауэ, я гугӀэр яхуэзыгъэ-дахэ цыхум адыгъэхэр зэрэ-джэр ныбжъэгъуш.

Ныбжъэгъу... Ныбжыым хуэдэу пӀкӀэрымыкӀыу уи гъу-сэм ныбжъэгъу фӀащаш.

Дыгъэр пшэм зэрыщӀи-лъафэу, ныбжъэри мӀкӀуэ-дыж, къызэрыщӀӀэкӀыжу - дэнэкӀэ бгъазэм, къып-кӀэрымыхуу ныбжъэри нокӀуэ.

Ныбжъэгъур уи дыгъэр къыщепсым уи гъусэрэ уи ды-гъэр шыкӀухъэм кӀуэдыжыр аракъым. Цыхубэм ягъэлъа-пӀэр аракъым, атӀэ уи дунейр кӀыфӀ хъуауэ уи нэм зыри щимылъагъужым деж дыгъэ нэбзийуэ къыпхуэнэхурщ, дыгъэм хуэдэу укъэзыгъэ-хуабэрщ, ущешӀӀӀӀ, жыр пкъоуэ, къыпщӀӀэуэрщ ныб-жъэгъур.

Жылэгъуэхэр

Напэр къабзэмэ, псэр мӀэтынш

- ◆ Гугъэр псэм и щӀасэщ.
- ◆ ГъащӀэм дэмыхъуж хабзэр и чзэум хъуэжын хуейш.
- ◆ ГъащӀэм сыт шыгъуи узы-щыгуфӀыкӀын хэлъщ.
- ◆ Езыгъэлейм удын нэхъыбэ къыльос.
- ◆ Жы хъуа цыхум хуумы-бӀа пӀцӀэр уи жы хъугъуэм бгъуэтыжыну ушымыгугъ.
- ◆ Къарууншэм, сытокӀуэ жы-пӀэу, лей иумых, къыпщӀӀэ-кӀуэнкъым.
- ◆ Къыумылэжъа пӀцӀэм жы-жъэ унихъэсынукъым.
- ◆ Лъэужь дахэ дунейм къы-тебнэмэ, цыхум уи цӀэр ягъэлъэпӀэнщ.
- ◆ Лыгъэ зымыгъусэ цыху-гъэм и зӀфӀэгъэкӀыр ма-щӀэщ.
- ◆ ЛыфӀ и псалъэ куэд и уа-сэщ.
- ◆ Мылъкум беягъэм хегъа-хъуэри, насыпым хэзыгъа-хъуэр цыхугъэрщ.
- ◆ МыхъумыщӀагъэр зи нэры-гъым и гъащӀэр кӀэщӀ.
- ◆ Напэ зимыӀэм цыхуэ ептар пфӀишхынурэ уэ уигъэ-къуэншэжынуш.
- ◆ Напэр къабзэмэ, псэр мӀэ-тынш.
- ◆ Насыпыр Ӏыхъэ куэду зэ-хэлъщ, ауэ псоми я лъаб-жъэр узыншагъэрщ.
- ◆ НэгъуэщӀ пхуэщӀӀэмыкӀми, псалъэ гуапӀкӀэ цыхум хуэ-псэ.
- ◆ Нэпсым нэр къетхъэщӀӀ, гур егъэтӀыс.

ГУБЭЩӀЫКӀ Владимир.

Лъэтеувэ

Фэ фӀцӀэрэ?

Сабий пӀыным ехъэлӀауэ адыгъэхэм ижъ-ижыж лъандэрэ къадекуэкӀ хабзэщ. Сабийм зекӀуэн зэрыргъажъэу хъэблэ фызыжъхэр зэхуашэсурэ ягъэхъуахъуэ. Лъэтеувэ тхъэлъэу ищӀыну нэхъ къызытехуэр сабийм и анэхуэрэат. Абы хъэлыуэ лэнэ ищӀырт, джэдкӀэз иукӀырти, и гъунэгъу бзылхугъэхэр къыргъэблагъэрт. Цыхубз нэхъыжъыр хъэлыуэ лэнэм техъуэ-хъухъырти, ар иупщӀатэрт. Абы и пэ къыхуэу лэнэм хъэпшып цыкӀуфӀэкӀу гуэрхэр тралъхъэрти, сабийр хагъадэрт, япэу къыыха хъэпшыпым и лӀэщӀагъэр епхауэ шытыну къалъытэу. Хъэлыуэр цыкӀухэм хуагуэшырт, итӀанэ лэнэм къытралъхъэр-ти, псоми зэдашхырт, хъуахъуэхэрт, сабий уэрэд цыкӀухэри шыжалэрт.

Хабзэр мыкӀуэдэжыауэ ноби шыӀэщ, ауэ иджы мыбы цы-хухъухэри кърихъэлӀэу, ефэ-ешхэри нэхъ ину ирагъэкӀуэкӀ хъуащ.

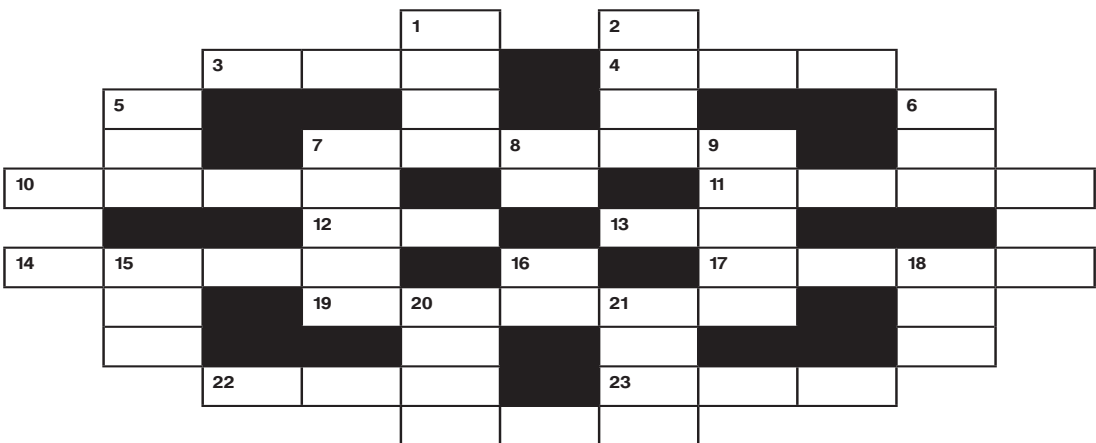
ДУМЭН Хъэсэн.

ЕкӀуэкӀыу: 3. ПщӀащэр ... гуа-щэмэ, кхъуейхъэбыкӀуэ ешх. 4. ... зыфӀӀэпщым пщӀыӀ къыпфӀош. 7. ТхъэмыщӀкӀитӀ зэгъусэмэ, бей ... мӀэпсэу. 10. Луэху ... зимыӀэм луэху шӀа иӀэкъым. 11. Я шӀалэ шӀыбыцэ, я кхъуей цы 12. Зи ... пӀцӀэм уриӀэзэщ. 13. Псы икӀыгъуэм унэмы-су уи ... умыӀэт. 14. Уи фызыр фыӀымэ, джэгу умыкӀуэж - ... къэси уи джэ-гуш. 17. Гъатхэ дыгъэ си нысэ типси, бжыыхъэ дыгъэ ... типсэ. 19. Бийм ушысхъэмэ, ... ухъунщ. 22. Уи тӀуанэ умыуб, уи ... ушымытхъу. 23. ШӀэм исар ... иопщэ.

Къэхыу: 1. ... къашэри вынэ ирищӀ. 2. ... шӀцӀэхъуркъым, шӀцӀэхъу шӀцӀэнэркъым. 5. Дыгъу-жытӀ я ... зэхуагъазэркъым. 6. Гуэн ... нэхъэрэ - хадэ ... 7. Уэсэпс ... мӀэш-гъэкӀш. 8. Мыщэ шхэри зы ... къелщ. 9. ... сэгъейш. 15. Жеймрэ гугъэмрэ ... шӀцӀэныфӀш. 16. Нэхъыжыым ... ет, нэхъыщӀӀэм гъуэгу ет. 18. И пса-лъэ фоупсщ, и фадэ ... защӀӀэщ. 20. ФызыфӀ и ... зэтетщ. 21. Жэмьм ишх и ...

Зэхэзылъхъар БИЦУ Жаннэщ.

Псалъэзэблэдз



Щышылэм и 27-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкӀуэкӀыу: 1. Чэф. 3. Шэд. 5. ПцӀы. 6. Дыгъужь. 9. КӀэс. 11. Псей. 15. Лулъхъэ. 16. Луажэ. 19. Ду. 20. Хъэм. 21. Мы.

Къэхыу: 1. ЧыцӀ. 2. Фо. 3. Шыд. 4. Дыгъу. 5. Пшэ. 7. Жъей. 8. Бжэгъуу. 10. Сом. 11. Пхъэр. 12. Ефэ. 13. Малъхъэ. 14. Бажэм. 17. Жэм. 18. Гуу.

ТЕУНЭ Хъэчим.



● Гьэлъэгъуэныгъэхэр

«Си Дагъыстэн»

Апхуэдэ флэщыгъэ илэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Лъэпкъ музейм иджыблагъэ къыщызэуахаш гьэлъэгъуэныгъэ гьэщлэгъуэн. Налшыкдэхэмрэ абы и хьэщлэхэмрэ я пашхьэ кърахащ Дагъыстэнэм и Лъэпкъ музейм, Тахо-Годи Азэ и цлэр зезыхьэм, и гьэтлыгъыгъэ хьэпшыпхэм ящыщэр. Музейм и лэжыаклэуэхэм я жэрдэмыр дагыгъащ КъБР-м, Дагъыстэн Республикэм шэнхабзэмкIэ я министерствэхэм, Налшык дэт Лъэпкъ музейм.

ДАГЪЫСТЭН IэпщIэлъапщIэхэм я IэдакъэщIэкIэхэм яуфэбгъуа пэным сызэрщыщыгъуэ сызыхуэза музейм гьэлъэгъуэныгъэхэмкIэ и къудамэм и унафэщI Жылэ Марьянэ ибзыщIыркым хьэщлэхэр узэхуапсэ хьуну гьэтлыгъыгъэхэмкIэ зэрыкъулейр. «Мыбыхэм я тхыпхьэбэ алэрыбгъуэхэм хуэдэ щыгъуэ си флэщ хьуркым, я быдагъым и гугъу умышIыххи. Хьэмэрэ я дыщэидэхэр, уагъэ-цагъэхэр, кхуэщыным, дыжыным, гъуаплэм къыхэщыкIа хьэпшыпхэр-щэ?! Я IэрыкIхэр, шыгыныгъуэхэр зрагъэщIэращIэм зы лъэпкъи щIэрымыхьэну къысцохуэ. Башлкъык къудейм ирадэ псы цыкIур зы гъуазджэ псо хуэбгъадэ хьуну ягъэдахэ, бгырыпхым халхьэ лъэпкъ дамыгъэхэр апхуэдизкIэ екIуу, хэзагъуэ къыхахри, занщIэу нэм къылуидзэркъым. Гьэлъэгъуэныгъэр щыдгъэхьэзырым хьэпшып зы-тIу си нэм къыфIэнащ шыщыпс ди музейм щIэлъу. Ар шажесIэм ехьэки-кхьэки хэмьылу къызжалаш ди деж щеджа е ди гъуазджэм фIуэу щыгъуазэ я IэпщIэлъапщIэхэм ахэр адыгэ-

хэм ейм тращIыкIауэ зэрыарар. Ар куэд и уасэщ, дагъыстэнхэм я зэфIэкири абы зыки и гьэщIыкIукым», - желэ Марьянэ. Гьэлъэгъуэныгъэр IыхьитIу гуэшащ: Дагъыстэнхэм шыпсэу лъэпкъхэм я шэнхабзэмрэ я гъащIэмрэ къэзыгъэлагуэ лэжыгъэхэр зыхыхьэрэ бгырыс бзылхуэгъэм и теплэ дэхэр къызытеш сурэтхэмрэ. Лъэпкъ 30-м нэс шыпсэу, зы цыхуэхэр диалект 70-м ирипсаллэ щIыналэм и шэнхабзэ, художественнэ IэрыкIхэр я тхыдэ къызырмыкIуэмрэ я лъахэм ушыпсэу зэрыгуэсугъуэмрэ къагъэщIащ. Псалъэм и хьэтыркIэ, къуршылэм щIыналэм зэрышыщыдахьумэр я алэрыбгъуэ Iувхэрт, быдэхэрт, хьэкуушыкIуэу къагъэсэбэпри я Iэки ящIа кхуэщыцын кумбыгъэхэрт, зыщатIагъэри я Iэм къыгъэщIа фэилъхьэгуэхэрт. Апхуэдэуи гьэлъэгъуэныгъэм хэтщ псэуалъэхэр зрагъэдахэхэр, жылэхэм я теплэхэр къызытеш сурэтыжхэр, лъэпкъ фащэхэр, фэилъхьэгуэхэр, Дагъыстэнхэм шыпсэу лъэпкъхэр ирипхуэщIыкIуэу шыгыным халхьэ дамыгъэ-тхыпхьэщIыпхьэхэр, дыщэ IуданэхэмкIэ хадыкIа щэкIхэр, дыщэидэхэр, Iэщэ земылIуэжыгъуэхэр, ящIа, траха сурэтхэр, нэгъуэщI куэди. Псори зэхэтү артефакт 200-м щигъу мэху гьэлъэгъуэныгъэр. ЗэлушIэр езыгъэкIуэкIа, Лъэпкъ музейм щIэныгъэмкIэ и къуэдзэ Хьэщэ Ирине япэ псалъэр иритащ КъБР-м шэнхабзэмкIэ и министрэм и къуэдзэ Карчаевэ Iэминат. ХьэщIэхэм фIэхьус яриха, фIыщIэ яхуищIа иужь, абы жилащ: - Дагъыстэнхэм и шэнхабзэр, гъуазджэр ди нэлуасэщ, а щIыналгъэр дэ фIуэу долгагъуэ, доцIыху абы и усакIуэ телъыджэхэу Гамзатов Расул, Алиевэ Фазу, композитор гъузэдзэ Кожлаев Мурат сымэ, нэгъуэщIхэри. Дагъыстэнхэр уэрэдхэм, бгыхэм, усакIуэхэм, цыхуэ IэпщIэлъапщIэхэм я къэралщ, нобэрэи Iуэхури абы и зы щапхэ налуэщ. Си гугъэмкIэ, усыгъэм, сурэт щIыным, нэгъуэщIхэми хуэдэу, республикэм и лъэпкъ IэпщIэлъапщIагъэхэм я деж увыплэ щхьэхуэ щуебыд зэрахьэ хьэпшыпхэр зрагъэдахэм. Мы пэным укызырщыщыгъуэ зы гушхуэныгъэ гуэрэм укызыщIэлэтэ, дэтхэнэ зы IэдакъэщIэкими укыбгъэдэувылэу гупсэхуэ зэппллыхьыну ухуейщ. Абыхэм налуэ пщашI Дагъыстэнхэм

щыпсэу лъэпкъхэм я тхыдэм, я хабзэм пщIэ зэрыхуащIыр. Си гуапэщ зэлушIэм кърихьэллэ дэтхэнэми абы гукъыдэж къывытIуны. КъыкIэлъыкIуэу къэпсэлъапIэр хуит хуащIащ Дагъыстэнхэм и Лъэпкъ музейм и унафэщI Магомедов Бахрудин. Абы ШэнхабзэмкIэ министрствэм, езым къабгъэдэкилуэ бысымхэм фIыщIэ къахуищIащ икIи убгъуауэ тепсэ-лъыхьащ я IуэхушIапIэм, абы къудамэу 39-рэ зэриIэм, Сочи, Алтай иджыпсту гьэлъэгъуэныгъэхэр зэрыщекIуэкIым. Апхуэдэуи къыхыгъэщIащ зы ма-зэкIэ Налшык щекIуэкIыну «Си Дагъыстэн» гьэлъэгъуэныгъэр Саратов, Ханты-Мансийск яшэну зэрамурадыр. «Зэпымыуэу дызыхушIэкIур гугъуэхэ куэд зылъэгъуа, тхыдэ къулей илэ ди лъэпкъым и блэкир, и нобэр лъэпкъ нэхьыбэм къызэредгъэщIэнырщ. Ар мылэуэ къыдэхууллэу къысцохуэ», - жилащ Бахрудин. Гьэлъэгъуэныгъэм зригъэ-гупсысахэр, Дагъыстэнхэр езы-хэм зэрацIыху лъэныкIуэр, ехуулэныгъэ дяпэки ялэну зэрагуапэр къыхагъэщIу зэлушIэм къыщыпсэлъащ КъБР-м и цыхубэ сурэтыщIэхуэ Црым Русланрэ Жылэ Анатолэрэ, сурэтыщI, скульптор, дыщэкIэ Сурхайханов Ибрэхым, КъБР-м и СурэтыщIэхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI КъаныкIуэ Жаннэ, сурэтыщI ТхьэзэпIыж Руслан, дагъыстэн лъэпкъым къыхэкиа, куэд цIауэ Налшык шыпсэу нэхьыкIыфI Алиев Гази-Магомед сымэ. ЗэлушIэр къызэщIащIуэжаш, гьэлъэгъуэныгъэм еплъыну къызырхуэсахэм гъуэу-гъэлагуэу яхуэхуу, абы гупсэхуу тепсэлыхьащ Дагъыстэнхэм и Лъэпкъ музейм хьэпшыпхэр хьумэныкIэ и IэщIагъэлI нэхьыщхьэ Килдеевэ Заирэ. «Ди шэнхабзэр фы-фэим пэгъунгъуэу, ди лъэпкъхэр зэкъуэщI, - жилащ абы. - Абы дызэрыригушхуэраш фи деж къакилэу гъуэгум дыкытэзыгъэувар». Дагъыстэн хьэщIэхэм ди Лъэпкъ музейм тыгъэ къыхуащIащ дзэхум къыхэщIыкIа, 19-нэ лIэщIы-гъуэм ящIа гуэгъуэн. Музейм и пэным къыщызы-хуэсахэр куэдрэ зэбгыркIы-жакым, абы щыжалахэмрэ ялыгъуэ дахагъэмрэ зыхуахь-зрагъащIэм ярейуэ зэманкIэ залэжъэжаш.

ИСТЭПАН Залинэ.
Сурэтхэр
Къарей Элинэ трихаш.



● Спорт хьыбархэр

ЕтIуанэми дыщытокIуэ

Гъэ джэгугъуэщIэм жыджэру зыхуэзыгъэхьэзыр ди «Спартак-Налшык»-р ЕсэнтIыгу къалэм щыгъуэ етIуанэ зэныбжэгуэгъэ зэлушIэ иригъэкIуэкиащ щышылэм и 31-м. А махуэм ар IуцIащ Таганрог къалэм и «Форте» командэм.

ЗЭХЪЭЗЭХУЭМ и япэ Iыхьэм зэрыщIидзэу ди щIалэхэр япэ ищаш, гупым и капитан Хьэ-шыр Алан и фыгъэкIэ. Абы IэкилуэлакIуэу игъэзэщIа пена-льтым Iэмал гуэри къыхуи-гуэуэфактым хьэрхуэрэ-гъухэм я гъуащхьэтетым. ЗэлушIэм и етIуанэ Iыхьэм зэрыщIидзэу, Таганрог къа-кIэхэм бжыгъэр зэхуэдэ ящIы-жаш, ауэ, джэгугъуэм хухаха зэманьр и кIэм нэблэгъауэ, ди щIалэхэм япэ ищыжын яху-зэфIэкиащ. Мыбдежми ди ко-мандэм пенальти аргуэрыжыу игъэзэщIэн хуей хуащ. Иджы топым лъэщыу еуар КIэды-кIуей Хьэчимщ. Ди гуапэ зэ-

рыхуэщи, ди щIалэр гъуэм блэулакъым, абы и фыгъэки етIуанэ текIуэныгъэр налшык-дэхэм къахьащ. МахуиплI ипэкилэ ди щIалэхэм ирагъэ-кIуэкиа япэ зэныбжэгуэгъэ зэлушIэм 1:0-у щыхагъэщIащ «Алание-2»-р. Налшыкдэхэм ящыщы «Форте»-м дэдзэгъуащ Къумы-къур, Каркаевыр, Молэмусэр, КIэдыкIуейр, Березовыр, Гъуэ-гузукъуэр, Бажэр, Торосян, Масленниковыр, ХьэщIыкIур, Наршауовыр, Селяевыр, Жан-гуразовыр, Дмитриенкэ, Топу-рие, Ллупыр, Котовыр. Абыхэм нэмыщI, а махуэм ди щIалэхэм яхэтү губгъуэм кърагъэхьащ гъуащхьэхумэ щIалитI, ди гупым къыхыхьэн мурад ялэу, я зэфIэкир къа-гъэлъэгъуэну къэкIуауэ. КъыкIэлъыкIуэ зэныбжэ-гъуэгъэ зэлушIэр мазаем и 6-м Налшык щекIуэкIынууш. А махуэм кърагъэблэгъэнууш Псыхуабэ и «МэшыкIуэ-КМВ»-р.



Медалхэм ахьши щыгъуэу

Мэзкуу къалэм и «Лужники» куйем самбэмкIэ щыгъэ дунейпсо центрым иджыблагъэ щекIуэкиащ дзюдомкIэ «ЛокоДзю-до-2023» урысейсо зэхьэзэхуэм и кIэху медалуэр. Абы хэтэщ республикэм и «Локомотив» командэр икIи медалитху абы къы-щыхьащ. Я ХьЭЛЪАГЪ елыгъауэ щыбэна гупхэм я деж япэ увыплэр шаубыдащ Джэданэ Алинэрэ (кг 40) Унэж Амирланрэ (кг 34-рэ). Ещанэ хуахэщ Абазэ Салим (кг 38-рэ), Шыгъэлыгъуэ Аскэр (кг 42-рэ), Караев Алим (кг 46-рэ) сымэ. Зэхьэзэхуэм кърикуахэр зэхалхьэжа нэужь, 2010 - 2011 гъэхэм къалъхуахэм ирагъэкIуэкиа зэпэуэм хэтэхэм ящыщ дзюдоист нэхьыфIу къалъхьащ Джэданэ Алинэрэ Унэж Амирланрэ. ЩIыхэ тхылъэхэмрэ дыщэ медалхэмрэ къадэкIуэу чемпионхэр ахьшэ саугъэтэхэмкIэ ягъэпажаш икIи щхьэж къылъысу сом мини 100 къызэрыратам щыхьэт техуэ сертификатхэри къыгъэщIалъхьащ. Спортсменхэр зэхьэзэхуэм хуагъэхьэзыраш Джэданэ Залымрэ Лукьянов Геннадийрэ.

Мейкъуапэ зыхуагъэхьэзыр

Кисловодск къалэм иджыблагъэ щекIуэкиащ Ставрополь крайм кикбоксингымкIэ и чемпионатрэ пашэныгъэр къы-хьыным хуэунэтIа зэхьэзэхуэрэ. Хэгъэрехьэм нэмыщI, зэпэ-уэхэм хэтэщ Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэ-сым, Осетие Ищхьэрэ - Аланием, Ростов областым я лIыкIуэ-хэр, я ныбжкIэ илъэсий хуэхэм къыщыщIэдзэу нэхьыж-хэмрэ. ГъЭЩIЭГЪУЭНУ икIи удэзыхьэхуэ екIуэкиа зэлушIэхэм ди республикэм и спортсменхэм дыщэ медалу 36-рэ къыщыхьащ икIи гуп зэхьэзэхуэм етIуанэ увыплэр шаубыдащ. КъБР-м и командэр ягъэхьэзыраш БецIыкIуэ Ибрэхым, Апа-жэ Рашид, Сасык Анзор, Къудейхэ Алимрэ Залымрэ, Шэрий Мурат, ШашIэ Арсен сымэ. Иджы ди республикэм и спортсменхэм къапэщылгъэ мазаем и 8 - 11- хэм щIыналъэхэм я зэхьэзэхуэу Мейкъуапэ къалэм щекIуэкианум зыкъыщагъэлъэгъуэну.

ХьЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

<p>Редактор нэхьыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч</p> <p>Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хьумэныкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ IуэхушIапIэм ПИ № ТУ07-00117-м щIэтү ятхаш.</p>	<p>Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокI. (12+)</p> <p>ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхьыщхьэ, секретарым - 42-56-19; унафэщI-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатом - 42-22-66</p>	<p>Индексир П 5894 • Тиражыр 1.530 Заказыр №201</p> <p>ДИ ХЭЩIАПИЭР 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цлэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгуанэ - епщIанэ къатхэр.</p>	<p>Газетым Iэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.</p> <p>«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзаш. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтIыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А</p>
--	--	--	--